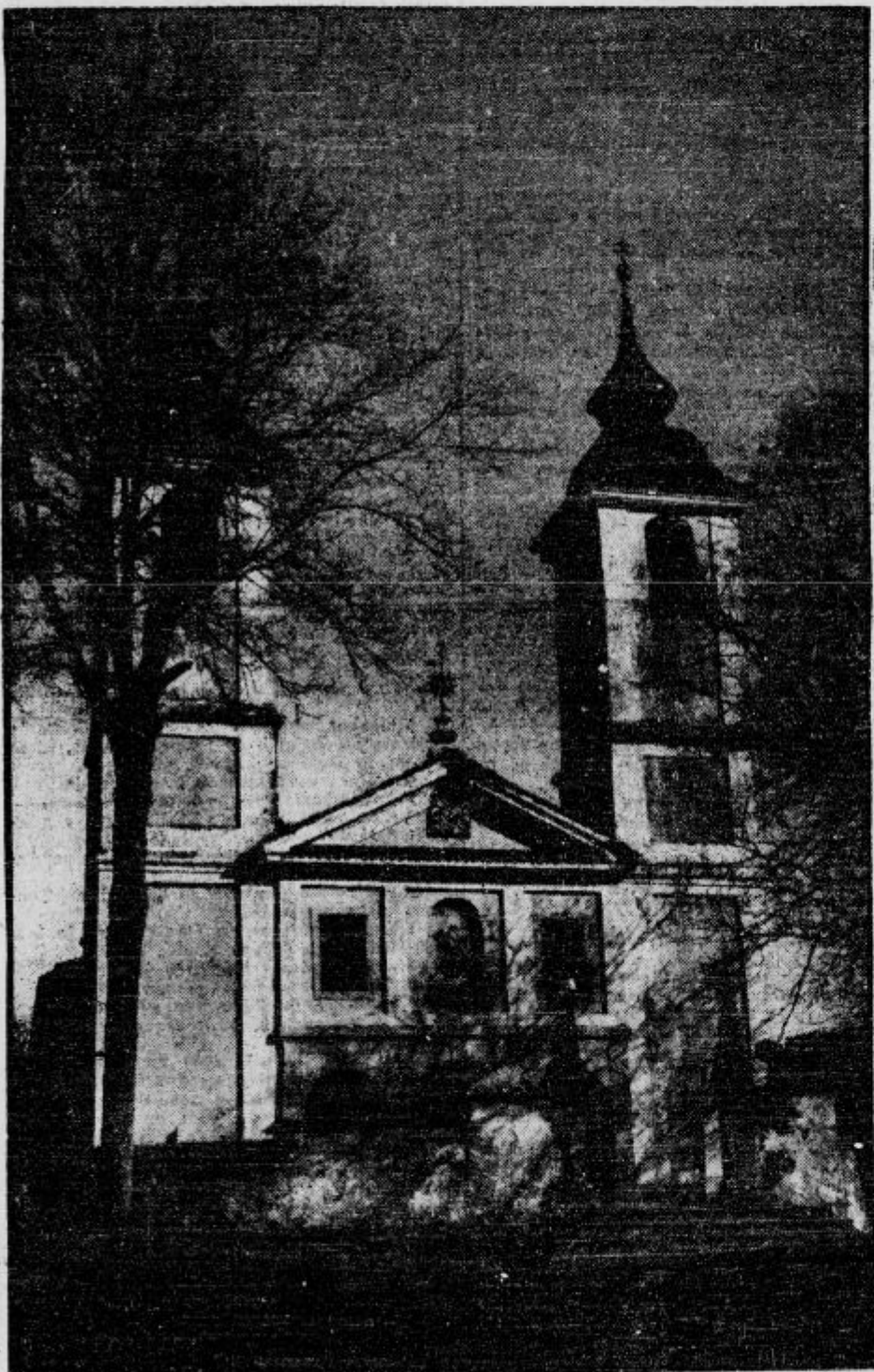

Domoljub

V Ljubljani 16. februarja 1944

57 - Štev. 7

Župna in romarska cerkev Matere božje v Vremah.

stara nad 500 let. Spodaj okoli cerkve teče reka, da je cerkev kakor na otoku. Vreme so na nekdanji kranjski, goriški in istrski deželni meji na Pivki pod goriško Barco

Ko kuješ svoj značaj

Ce le hočeš

Rekli smo, da je strah pred ljudmi, da so slabe navade in tudi bližnje priložnosti hude in nevarne vezi, ki vežejo človekovo delovanje tega odvrtačo od dobrega. Prav gotovo tudi ti nisi teh vezi prost. Kako se jih boš otresel? Otresel se jih boš, če boš le hotel!

V zgodovini beremo, kako je v davnih časih kartažanski vojskovodja Hanibal z vso svojo afriško vojsko prekorajil Alpe. Takrat pa ljudje niso imeli take tehnike in takih pripomočkov, kakor dandanes. S seboj je vlačil še bojne slone, ki so prišli iz vroče Afrike. Vse to naj bi zdaj šlo čez zaledenela snežna polja in zametene gorske prelaze. Huda naloga. Ampak Hanibal je hotel in zato tudi izvršil, kar se je dotlej zdelo nemogoče. Prav tako je z vso svojo vojsko prekorajil Alpe Napoleon. Oba sta to mogla storiti, ker sta odločno hotela. In sv. Pavel tako lepo pravi: »Vse premorem v Njem, ki me krepeča.« Vse zmora človek, če hoče. Tako more z božjo pomočjo tudi doseči najvišjo svobodo, ki je svoboda duše.

Dne 1. avgusta vsakega leta v Švici obhajajo praznik Švicarske svobode. Ko se mrak nagne nad prelepe švicarske gore, doline in čudovito lepa jezera, tedaj se iz vseh dolin naenkrat dvigne v nočno nebo slovesno zvonjenje in na vseh vrhovih zažare lučke — kresovi, ki jih Švicarji zažigajo, da z njimi slave svobodo svoje domovine. To je pretresljiva podoba prave svobode. Tudi ti si moraš biti svest, da prava svoboda prihaja le iz dna čiste duše. V njej morajo slovesno pozvanjati vsi zvonovi tvoje vere in lučke božje ljubezni bodo sijale iz vseh tvojih del.

Francoški pisatelj Maistre je dejal: »Vsi mi smo z lahko verižico nekako pripeti k prestolu najvišjega Boga. In ta lahka verižica nas ovira, da ne postanemo sužnji.«

Nemški pesnik Bürger pa je tako lepo napisal, kar bomo po slovensko in bolj po domače povedali:

Zeliš si svobode ter se vsak dan jeziš in kregaš, češ da ti drugi tvojo svobodo krade, da svobode ne moreš mirno uživati. Prijatelj, nauči se najprej, da se boš hotel in mogel prostovoljno odreči vsakršnim užitkom! Če bo prišla nad te bolečina, žalost, če bo smrt posegala v vrste tvojih dragih, takrat se izkaži moža in premagaj bolečino in žalost v svojem arcu in ne daj, da ona tebe premaga! Če boš to storil, boš kmalu videl, da ga ni pod božjim soncem bolj svobodnega bitja od tebe!

Zlasti dandanes so te besede skoro za vsakega Slovenca zlata vredne. V najhujših težavah in bridkosti si ohranimo čisto vest, pa si bomo ohranili najplemenitejšo svobodo srca in duše, nakar bomo za svoj narod in vero lahko prenesli še tako velike žrtve. In od tega bomo imeli duhovno korist najprej mi sami, imel pa jo bo tudi naš narod.

Ampak hoteti moraš!

Vojni dogodki preteklega tedna

Velike sovražne izgube v Italiji

Nemško vojno poročilo 7. svečana naglašuje, da je prejšnji dan na bojišču pri Nettunu mirno potekel, da pa je nemško topništvo obstreljevalo angloameriška zbirališča izkrcavalnih ladij ter jih mnogo poškodovalo. Pri Cassinu so Američani ves dan sridito napadali, a nemške čete so jih odbile.

Kakor pripoveduje nemško uradno poročilo 8. svečana, je pri Nettunu bilo slabo bojevanje. Razbit je bil ameriški bataljon, ki je napadal, ter uničeni 3 ameriški tanki. Pri Aprilji so nemški udarni oddelki napadli in izboljšali nemške položaje. V nettunski in apriljski luči je nemško letalstvo zažgalo mnogo skladišč ter poškodovalo 4 trgovske ladje. — Pri Cassinu je bilo bolj mirno, ker je sovražnik prejšnje dni imel prebude izgube.

Po nemškem uradnem poročilu 9. svečana pa se je položaj na nettunskem bojišču obrnil. Prejšnji dan so nemški oddelki vkljub sovražnemu odporu napadli ter prišli več kilometrov naprej, pri čemer so zajeli nad 700 ujetnikov. — Tudi pri Cassinu—Terelle so boji znova oživelili.

Pri mestu Aprilja, kakor govori nemško uradno poročilo 10. svečana, so zadrževali hudi boji, v katerih so nemške čete osvojile več sovražnih gnezdišč. Uničenih je bilo 17 sovražnih oklepnikov. Pri Cassinu so ameriške čete zamašale prebiti nemško fronto.

Boji pri Nettunu in Aprilji se močno spreminjajo, kakor sledi iz nemškega uradnega poročila 11. svečana. To namreč pravi, da so nemške čete zavzele že železniško postajo v Aprilji. Od začetka izkrcavanja do danes so Američani in Angličani pri Nettunu izgubili 4000 ujetnikov in 89 oklepnikov. — Pri Cassinu je sovražnik že tretjič vdrl v severni del mesta, pa je z nemškim protinapadom bil spet ven vržen.

Sovjetski napadi zavrnjeni

Nemško uradno poročilo od 7. svečana sporoča, da je sovražnik pri Nikopolju svoje napade nadaljeval. Pri Kirovem gradu in Beli cerkvi so vrnili s svojimi vdornimi poskusi ni imel sreče, temveč je izgubil 21 oklepnikov. — Tudi zahodno od mesta Polona so nemške čete uničile dva sovjetska bataljona. Južno od Pripetskijh močvirij so nemške čete v bojih s sovjetskimi konjenici. Pri Vitebsku so sovjeti poskušali prebiti fronto, pa so bili krvavo odbiti. — Med Ilmenskim jezerom in Finskim zalivom so nemški napadi bili uspešni.

Nemško uradno poročilo 8. svečana naznanja, da so bili hudi boji vzhodno od Zaškova, južno od Berezine in pri Vitebsku. Povsod so sovjeti poskušali prebiti nemško fronto, pa je bilo vse zaman. Samo pri Zaškovu so sovjeti izgubili 17 oklepnikov. Zahodno od Ilmenskega jezera in severno od kraja Luga so bili krvavo odbiti vsi sovjetski napadi, ki so jih podpirali oklepniki. — Severno od Nevja, zahodno od Luge in pri Narvi so nemški oddelki uspešno napadali ter so izboljšali svoje postojanke. — Od 1. do 7. svečana je na vzhodnem bojišču bilo uničenih 192 sovražnih letal.

Nemško uradno poročilo 9. svečana imenuje kraje Nikopol, Cerkase, Zaškov, Berezine, Ilmensko jezero in Lugo, kjer povsod so boljševiki skušali s sriditimi napadi prebiti nemške črte, pa so bili povsod odbiti. — Na mostiču pri Nikopolju so Nemci skrbno uničili vse vojaške in gospodarske naprave, nakar so mostičke na višje povelje izpraznili. — Vzhodno od Zaškova je bilo uničenih 58 sovražnih tankov južno od Berezine pa, kjer so boljševiki poslali v boj oddelke kaznjencev, je bilo uničenih 15 oklepnikov. — Pri Vitebsku so boljševiki te dni le bolj silko napadali, ker so imeli prejšnje dni prevelike izgube.

Nemško uradno poročilo 10. svečana spet navaja kraje: zahodno od Nikopola, južno od Kričevega roga, zahodno od Cerkasov, vzhodno od Zaškova, južno od Berezine, Vitebsk, severno od Nevja, Ilmensko jezero in Pejpuško jezero — povsod tukaj so bili preprečeni močni sovražni poskusi, da bi prebiti fronto. — Dne 8. svečana je bilo pri Zaškovem zbitih 13 oklepnih voz in udarnih topov. — Med Polono in Luekom je nemška konjenica razbila več sovražnih čet. — Med Ilmenskim in Pejpuškim jezerom so se nemški oddelki na povelje odmaknili, da so tako skrajšali bojno črto.

Kakor naglašuje nemško uradno poročilo od 11. svečana, so nemške čete v hudih bojih, ki so trajali več dni in še trajajo, zavrnile vse sovražne poskuse, da bi prebiti nemško fronto. Krajevni vdori so bili zajezenj in očiščeni. Na raznih krajevih pa je bil sovražnik nazaj vržen. — Južno od Pogrebščja so nemške čete nenadno obkrožile večjo sovražno skupino ter jo uničile. Sovražnik je izgubil 1200 ujetnikov in 700 mrtvih. — Južno od Pripetskijh močvirij je nemška oklepna divizija uničila ves močan konjeniški oddelke.

Iz bojev zoper komuniste

Hude izgube Titovih komunistov. V bojih proti Titovim tolpom v Hrvatski v zadnjih tednih, med katerimi je bilo očiščeno sovražnika dalmatinsko mesto Dreznica, so utrpeli komunisti pomovno hude izgube. Izgubili so mnogo nad 1000 mrtvih in okoli 300 ujetih, h katerim je treba še prišteti veliko število pribežnikov. Razen tega so tolpe izgubile številno orožje vseh vrst in to posebno mnogo strojnič. Tudi večja skladišča orožja in večje količine min so bile uničene.

Na deželi se razširili knjižice »Kako komunistična vlada izžema ruskega kmetac«. Berite vsi!

Ljubljanska policija je zadnjo soboto prejela glavnega terenskega komunisto na Igu, financarja Rihteršiča Lovra.

V Tolminu na Goriškem je padel junaške smrti slovenski domobranec inž. Mirko Simčič. Slava mu!

Komunisti so ubili 51 letnega blokovnega vodjo štajerske domovinske zveze Ivana Izakarja.

V boju s komunisti je v okolici Novega mesta umrl junaške smrti prvostolnik mitraljezec domobranec Jože Berkopce. Njegovi tovariši bodo nadaljevali boj s komunizmom do njegovega iztrebljenja.

Hrvatska Črna legija, ki se je nahajala že dve leti (zlasti v južni Hrvatski) v boju s komunisti, je odšla na oddih v severno Hrvatsko.

V Ambrusu v Suhi Krajini hodi komunistična policija zvečer okoli hiš in prišuškuje. Komunisti plenijo revnim kmetom na debelo živino in živež.

Komunisti so streljali na vlak Videm-Gorica in smrtno zadeli 41 letno Alojzijo Sedmak od tržaškega Sv. Križa.

Strahovlade iz gozdov je na Vipavskem ke-nec. Tolovajske izgube so velike. Nemci so prisilili k predaji celo boljševiški štab.

Dva komunistična tolovaja sta vdrla v spal-nico 42-letnega veletrgovca Rafaela Batističa v Stražišču pri Kranju in ga ustrelila.

S predavanji o komunizmu za profesorje so začeli v Ljubljani. Vseučiliški profesor Veber je dokazal, da je komunizem v zmoči že glede bistva sloveške narave. Vseuč. profesor dr. Grivec je tolmačil »Slovensko narodno zavest in boljševizem«.

Komunistično divljanje v Škofljiči in okolici je doslej zahtevalo nad 60 slovenskih življenj poleg milijonske gospodarske škode.

Čedalje več ubežnikov od gozdnih tolovajev prihaja na svoje domove na Goriškem in Vipavskem.

Ljudstvo na Goriškem spregleduje in si želi domobranskih posadk.

Boj na življenje in smrt so napovedali komunistom Črnogorci. Ni čuda, zakaj za svoje strahovlade so komunisti v Črni gori pobili in pomorili od 50 do 60 tisoč ljudi. Vse svoje žrtve so mučili in mrevzarili tako, da so ljudje umirali v najstrašnejših mukah in trpljenju. V nekaterih krajih in mestih so boljševiški razbojniki poklali kar cele družine.

...

Najboljši in najcenejši slovenski tednik je »Domoljub«

...

Za 150 milijonov na 950 milijonov slovaških kron so se v letu 1943 povečale vloge v slovaških hranilnicah.

Za 1 milijardo levov kovancev bo dobila Bolgarija iz Nemčije; za 40 milijonov jih je že v prometu.

Obvezno zavarovanje kmetijskih strojev bo v kratkem uvedla Bolgarija; jamstvo bo veljalo tudi za odškodnino pri poškodbah oseb in živali, zaposlenih pri strojih.

Romunska živilska industrija izkazuje za leto 1943 povprečno mesečno 1669 ton jedilnega olja, 580 ton konzerv in 1400 ton špirta.

Od 10. junija 1940 do 10. junija 1943 je padlo v bojih 33.275 članov fašistične stranke, 650 škvadristov in 1427 strokovnih voditeljev fašističnih ustanov.

Bolgarski prefekt je celo vrsto veletrgovin, katerih voditelji so zbežali iz političnih razlogov, razstavljal v splošno korist.

Badoglijeva vlada bi se brez podpore Američanov ne mogla držati niti en teden, piše »New York Times«.

Japonski potniški parnik »Suisai Maru« so je potopil v bližini mesta Kagošime na Kiuru; pogrešajo nad 300 oseb.

Papež je odklonil doslej sleherno ponudbo, da bi zapustil Rim, piše »Zürcher Zeitung«.

Nad 4000 hiš se je zrušilo zaradi potresa v turški Anatoliji.

Boljševiški tisk v Rusiji še nadalje ščuva proti Vatikanu.

Prelom angleškošpanskih odnosov zahteva londonski boljševiški list »Daily Worker«. Vse japonske zasebne železnice je kupila japonska vlada.

Še eno tovarno sladkorja bodo zgradili v švicarskem Andelfingenu.

Na Slovaškem je sedaj dovolj papirja in je vlada odpravila vse omejitve.

Načelnik civilne letalske obrambe v finskih Helsinkih je pozval vse do 16 let in nad 60 let stare osebe k prostovoljni zapustitvi prestolnice.

3000 delavcev je začelo stavkati v tovarnah Ford Motor Company v Združenih državah.

Običajna posojila za novoročence v madžarskem Pečuhu, dobe samo neveste, ki so dokončale »šolo za bodoče žene«.

Tobačne nakaznice so uvedli te dni tudi na Portugalskem.

Veliko pomanjkanje vžgalic vlada v ameriški državi Venezueli.

Nad 100.000 brezposelnih je sedaj v po Anglijskem in Irskem zasledeno Neaplju.

Okrog 140.000 Angležev je dosedaj v japonskem vojnem ujetništvu.

Obtok bankovcev na Danskem se je lani zvišal od 982 na 1158 milijonov.

Madžarski državni dolg se je lani povečal od 4669 na 6501 milijonov pengov.

Slovaška je preteklo leto uvozila 98 nemških, 36 italijanskih, 5 švedskih in 2 finska filma.

Nemčija potrebuje 4000 novih nameščenec za svojo gostinsko stroko; inozemci dobe isto oskrbo in plačo kot domači in še druge ugodnosti.

500 merino-ovnov bo dala Nemčija Bolgariji v zameno za klavne ovce.

Zaradi dviga cen se je zvišal dohodek švicarskih živiporejcev od 976 milijonov švicarskih frankov v l. 1939 na 1195 milijonov švicarskih frankov.

16.000 Indijcev so že zaprli Angleži 1. novembra lanskega leta, ker so Indijci poptirali osvobodilno gibanje.

Nemška vojaška uprava daje vsak dan na razpolago Rimu 350 glav goveje živine.

V Španiji so zaprli ponarejalce nakaznic za bencin in tobak; tolpa je spravila v promet nakaznic za pol milijona litrov bencina.

Belorusko osrednjo državo so priznale pred nekaj tedni nemške oblasti.

Stanovanjske četrti in mnoge cerkve so porušili ameriški bombniki v Trstu, Riminu, Albani, Formi in Porto Recanti.

Notranjski prisilni mobiliziranec pripoveduje o strahotah, ki jih je doživel med komunisti:

Začetek in konec Loške brigade

»Regiment ne boj se ga!« Tako so včasih imenovali tržaški 97. regiment. Ravno tako bi danes lahko imenovali loško brigado. Zadnje čase se je veliko govorilo in pisalo o Loški dolini in o loški brigadi. Eden izmed redkih »srečnikov«, ki so doživeli rojstvo in konec »brigade ne boj se je«, nam je pred kratkim pripovedoval svojo žalostno zgodbo. Vse te zgodbe so večkrat podobne komedijam, nesreča je samo, da jih mora slovenski narod z lastno krvjo plačevati. Človeka srce boli, kadar sliši eno samo tako zgodbo, ker že sedaj spozna, koliko slovenske krvi se je prelilo, da je postala takale zgodba resnična. Seveda so pa tudi taki ljudje, ki zelo radi zabavljajo na vse, kar se piše in pripoveduje o grozodejstvih, češ da so že vsega sili ali pa da so se že naveličali teh zgodb. Taki ljudje so skriti prijatelji komunistov, ki si najbolj prizadevajo, da bi ljudje vse pozabili. Mi pa pravimo nasprotno, vse dogodke naj si ljudje dobro zapomnijo in zapišejo, ker te in podobne zgodbe bodo glavno gradivo naše današnje narodne zgodovine. Kdor količaj pozna našo preteklost, bo moral priznati, da tako krvave dobe, kot je slovenski narod preživljal danes, ne pozna slovenska narodna zgodovina. Res, da so bili kmečki punti zelo krvavi, strašni so bili turški vpadi na slovensko ozemlje, v hudo stisko so spravile Slovence razne bolezni, toda tako hudo, kot je danedanes, ni bilo še nikoli. In našega trpljenja bo kmalu konec!

Nasilno mobilizirane odvedejo v Pudob

Preprost kmečki fant pripoveduje, da so ga mobilizirali 16. septembra. Nihče ni vprašal, kdo je to zapovedal, ampak vsi so se zbrali v Starem trgu, kjer sta jih pregledala dva komunisti. To delo je bilo itak nepotrebno, ker je bil vsak sposoben.

Sicer se pa nismo prav nič branili, ker smo se bali, da nas ne bodo imeli za saboterje. Naslednji dan so nas odpeljali v Pudob. Tu sta bili prej dve posadki vaše straže. Ena posadka so domačini strašno grdo prevarili, da se je res podala, potem so pa vkljub častni besedi ubili 12 mož iz te posadke. Druga posadka pa se je pod poveljstvom pokojnega Kremžarja vso noč branila in se je zjutraj v megli srečno rešila. Enajst fantov pa ni hotelo bežati, zato so jih komunisti potem vse postrelili.

Ko smo prišli mi v Pudob, je bilo že vse krvavo okrog Gasilskega doma, kjer je divjal boj. Vse popoldne smo taval po Pudobu. Okrog 11. ure je pa prišel neki politični komisar, ki je imel politično urro. Govoril nam je na dvorišču pred Kovačevim hišo. Mi smo stali in poslušali. Večina nas ni razumela niti besedice. Bili smo sami kmečki fantje, ki nismo imeli o komunizmu niti pojma. Učil nas je, da bomo pripadali odsej nekakšnemu kolektivu. Kakor se mi je zdelo, on sam ni razumel, kaj govori. Govoril je tako raztrgano, da ni imelo ne repa ne glave. Slišal sem, da je bil navaden delavec doma s Primorskega. Ko je končal, smo ga prosili, naj nam da dopust za domov.

Bataljon in njegovi komandanti

Dobili smo res dopust čez noč, drugi dan smo morali biti pa vsi v Starem trgu. Tam so nas zbrali okrog 300 skupaj. Rekli so, da je to bataljon. Potem smo šli v vas Markovec, kjer smo počakali še nove mobilizirane in komandante. Prišlo je za nami 10 starih komunistov iz Tomšičeve brigade, ti so bili naši bodoči komandanti. Komendant novooosnovane loške brigade je postal neki Hrvat. V jugoslovanski vojski je bil baje podnadrednik. Star je bil kakih 28 let. Zelo surov človek je bil in neumen kot zemlja, saj se je pozneje pokazalo, da ni imel pojma o bojevanju.

Politični komisar je postal neki Ljubljaneec. Vsi ti komandanti so bili po mojem mnenju svetci Tomšičeve brigade, da so jih k nam poslali. Drugih nisem osebno poznal, če pa sodim po dveh častih poveljnikih, si pa ne morem drugače misliti. Za komandirja ene čete je bil imenovan nekdo iz Starega trga, ki je sam ubil čez 20 ljudi in je bil znan kot največja baraba v Loški dolini, pri neki drugi četi je bil poveljnik neki bivši pisar na sodišču v Ložu, ki je bil obsoben na več

let zapora zaradi tatvine in goljufije. Na nas je naredilo to imenovanje zelo slab vtis.

Pa še neka druga stvar mi je dala misliti. Še v Markovcu so nas razdelili v dve skupini, prisilno mobilizirane skupaj, prostovoljce skupaj. Ko je komendant vprašal, kdo hoče izmed prostovoljcev v brigado, se ni niti eden oglasil.

Brigada je sestavljena

Oni so imeli potem stražo po dolini, mi pa smo odšli na Knežjo njivo. Tam se je zbrala končno vsa brigada. Bilo nas je okrog 1200 ljudi, pa ne samo Notranjcev, ampak so bili namešani od povsod. Tri dni so nas vadili v skupinah po 100 ljudi, tretji dan smo že prisegli. To je bilo ravno tisti dan, ko je Turjak padel.

Dopolodne so nas vse zbrali na njivah. Spredaj sta goreli dve sveči, na sredi je bil križ. Komunist je bral prisego z listka. Kaj je bral, še danes ne vem, ker so ravno takrat, ko so nam govorili in nas navduševali, nad nami brehtali nemški aeroplani. Večinoma so se vsem kolena šibila, saj nismo imeli pojma, kaj je boj.

Popoldne so priredili zborovanje, ali kakor oni to imenujejo, miting. Govoril je komisar in neki kapetan. Vzbudila nista prav nobenega navdušenja, tisti kapetan je bil pa kar oduren. Imel je okrog 30 let, črne lase, precej močan je bil, imel pa je grd obraz in zelo surov nastop. Rekli so, da je pobegnil iz taborišča h komunistom. Videl sem, da je imel precej besede pri imenovanju poveljnikov in tudi vadil nas je on. Toliko sem si zapomnil, da sta oba govorila, kakšna velikanska sreča bo za nas, ker bomo še tisti dan krenili naprej in doživeli prvi krvavi krt. Ko smo zaslišali to besedo, nas je kar groza spreletavala. Saj še orožja prav držati nismo znali, kaj šele z njim streljati. Orožje smo imeli vse italijanske, obleko pa kakršno si je kdo mogel preskrbeti. Če po pravici povem, smo bili kakor črda telet. Komunisti nismo bili, večinoma smo na dom mislili. Kaj naj se pa naučimo v treh dneh?

Naslednji dan smo odrinili zjutraj ob štirih proti Grahovcu, kamor smo prišli ob sedmih. Nato smo čez Cerkluno krenili v Begunje. Čim bolj smo se približevali Rakeku, tem bolj nam je izšlo srce v hlače. Nobenega navdušenja ni bilo med nami. Poleg strahu nas je obdelavala še lakota. Lačne in izmučene so nas nagnali v Begunjah na polje, da smo se vadili. Kdo se bo vadil v takem stanju. Drugega nismo mislili kot na hrano in kdaj bo kakšna granata priletela na nas.

Povsod beži

Okrog 20. septembra so nas poslali na »polo-žajc. Boljše bi bilo, če bi rekli v mesnico. Loška brigada je zasedla prostor na desni strani ceste, ki pelje iz Cerklunce proti Rakeku, tako imenovano »čisto stran ali pusto stran. In sicer sta bila dva bataljona razpostavljena med cestami in Begunjami, dva bataljona so poslali pa nekam proti Rakitni. Naša četa se je vgnezdila okrog kapelice poleg stare ceste. Popoldne so pripeljali dva majhna topa, čez nekaj dni pa še dva težja.

Na levi strani ceste okrog Zelja je napadala pa Tomšičeva brigada pod poveljstvom zloglasnega Dakija. Oni so imeli nekoliko več uspeha kot mi. Slišal sem, da so večkrat progo razdrli med Potojno in Rakekom, drugače so bili pa vedno tepeni prav tako kakor mi. Še danes me je sram, da sem bil zraven. Kaj naj pa rečem o takem boju? Pomislite! Rakek sta napadali dve brigadi z najmanj 1800 možmi. Imeli smo najmanj osem topov in čez 30 strojnic. Rakek pa je branilo okrog 40 Nemcev. Več kot šest tednov smo hodili »šprukati pred Rakek in nismo nikamor prišli: Narobe, bežali smo, da so nas komaj noge dohajale. Po Ljubljani pa mislite, kakšna hrabra vojska so komunisti.

Jaz sem bil tri mesece stalno v boju in dobro vem, kaj je komunistična vojska. Novomobilizirance gonijo z revolverji naprej, stari komunisti se pa zadaj skrivajo. Tako delajo vedno. Kadar smo morali bežati, so nas pa zmerjali in nam grozili s smrtjo, da kakšni Slovenci smo, da so ne znamo boriti in tako naprej. Saj se ne splača, da bi človek ponavljal, kaj vse smo morali pretrpeti.

Jaz samo to vem, da od prvega dneva, ko smo se spustili z Nemci v boj, pa do zadnjega dneva, ko sem ušel iz komunističnega pekla, nismo drugega delali, kot samo bežali ni kar naprej bežali.

Nekako okrog 22. septembra so nas Nemci prvič opazili nad cesto pred Rakekom. Samo dve minuti so vrgli med nas pa smo se razkropili. Drugi dan nas je poslal 10 mož v patroljo izvidnico proti Srnjaku. S seboj smo imeli en mitraljez. Ko smo se nekako privlekli pod Srnjak, sem vprašal tovariša, kakšen je mitraljez. »Ni preveč siguren, rad zastaja«, mi odgovori. V tistem hipu so Nemci užgali na nas, majka božja, da nismo vedeli, ali smo živi ali mrtvi. Dva sta obležala mrtva, eden ranjen, ostali smo pribežali vsi raztrgani nazaj. Rjovel je nad nami kot lev, sam si pa ni upal blizu. Po prvem neuspehu smo se umaknili nekoliko višje proti Begunjam. Potem je začelo naše »slavno« topnitvo. Topovi so bili vsi brez merilnih priprav. Merili so kar skozi cev, granate so padale pa v Planino, Logatec, namesto na Rakek. Jasno, da ni bilo nobenega uspeha. Kadar koli smo se skušali približati Rakeku, vselej smo imeli od 10 do 15 mrtvih. Nemci sploh niso šli za nami. Z dveh utrjenih mest so nas nažigali, mi smo pa mrtvece in ranjence vozili nazaj. Neko noč smo prodrli z dvema tankoma do železniškega prehoda na Rakeku. Ko so nas Nemci opazili, so nas obsuli z minami, da je bilo groza. Osem voz ranjencev smo odpeljali v Kočevje. Od takrat naprej se nismo nikdar več upali na Rakek. To, kar smo mi delali okrog Rakeka, se ne more drugače imenovati kakor blaznost. Ne vem, kdo bo odgovarjal za vse žrtve, ki smo jih imeli pred Rakekom, toliko pa rečem, da večala so premila kazen za vse poveljnike, ki so okrog 50 dni pošiljali nad 2000 tisoč mož po nedolžnem v smrt.

Po šestih tednih smo se mi umaknili proti Rakitni in pozneje proti Krimu. Za nami je menda prišla Primorska brigada. Sicer je pri komunistih tako, da nisi dva dni na enem mestu. Kar naprej se premikajo, vse noči si v »pokretu«, kar kor oni pravijo. Ne da se povedati, koliko ljudi pretrpe samo zaradi tega večnega premikanja. Ko se ponoči premikajo, moraš kar naprej ponavljati: »Je veza, je veza, veze nile! Gorje mu, kdor zakrivi, da ni zveze. Precej ga proglasijo za saboterja in ga ustrelje.

Ko smo se pomikali proti Krimu in od tam proti Igu, smo bili že strašno zdelani. Obleko smo imeli raztrgano, čevlje že tudi. Hrana je bila še za svinje preslaba. Večinoma je bila neslana. Mesa že ni bilo več. Vsega nam je primanjkovalo, najbolj pa vode. Po vodo smo morali hoditi po dve uri daleč in še ta je bila umazana.

Pod Krimom smo ob nekem deževju naredili lokev prav pod štirimi grobovi. Voda se je stekala čez mrišče, ki niso bili niti pol metra pod zemljo. Res, da tiste vode si nismo upali piti, za kuho smo jo pa le rabili. Čudim se, da nismo vsi pomrli. Nezadovoljstvo je bilo strašno. Izgube smo imeli že velike. Pobegnili jih je mnogo, hrana slaba, uspeha nobenega, konca pa še nikjer! Na skrivaj smo preklinjali in zabavljali, drug drugemu pa nismo zaupali. Tudi poveljniki so bili potrti. Kaj ne bodo. Poprej so nam vedno trobili, da bomo vsak čas vkorakali v Ljubljano, potem pa še Rakeka nismo mogli zavzeti. Rekli so, da ne bo nobene nemške ofenzive, češ da Nemci nimajo interesa pri nas čistiti in da se umikajo domov, potem se je pa še prehitro začela ofenziva. Skoraj 14 dni smo taval od Krima pa do proge kot stepeni psi. Enkrat smo skušali prekoračiti progo, toda nismo uspeli. Potem smo se umaknili od proge prav na Mokerc. Tu se je zgodilo nekaj strašnega.

Morišče na Mokercu: 50 Slovencev pomorjenih! Usoda 20 Angležev

Ne spominjam se dobro, ali je bilo to še oktobra ali prve dneve novembra, mrzaj je bilo že precej, ko se nekoga dne pripeljali 50 ljudi k nam. Vsi so bili strahovito razbiti. Nekateri so imeli tako zabuhla lica, da ni bilo videti oči. Vprčo mene so jih tolkali. Spremljali so jih sami stari komunisti. Mi se jim nismo smeli približati. Eden je dal dvema malo jesti, takoj ga je pokilcal komisar predse in mu zabrusil:

»Zakaj si dal njima hrano?«

Kaj je NOVEGA

d Srebrno peroko sta obhajala v Trbovljah vodja socialnega urada Stanko Keše in njegova žena Lojzka. Kol'kor kapljice...

d 60 letnico svojega rojstva in štiridesetletnico zvestega in ljubezni polnega dela v Kaučič-Vončinovi hiši v Ljubljani je praznovala 7. februarja Marija Kolarčeva. Delu in zvestobi čast! Na mnogo let!

d Janaška smrti za Veliko Nemčijo je padel na vzhodnem bojišču SS brigadni vodja in policijski generalni major Franc Kutschera.

d Zatemnitev traja sedaj od šestih zvečer do šestih jutraj.

d Tudi s učiteljico na univerzo. Izšel je odlok nemškega prosvetnega ministra, ki v načelu dopušča vpis na vseučilišče vsem, ki se izkažejo za zrelostnim sprječevalom učiteljstva. Vendar je potrebna za vsak posamezen primer odobritev nemškega prosvetnega ministrstva.

d Prešernove književne nagrade Ljubljane za leto 1943 so dobili: Jože Dular za roman »Krk umiraj, Janez Jalen za povest »Bobric, Ivan Matičič za povest »Petrinjak, Zorko Simčič za povest »Prebujenje in Severin Šali za zbirko pesmi »Srečavanja s smrtjo«. Čestitamo!

d Za Ljubljantane. Urad za propustnice pri Mostnem poveljstvu v Ljubljani je objavil, da bodo v bodoče za pridobitev propustnice priznane samo izjave sledečih zdravnikov: 1. dr. Bassin Rajner, očetne bolezni; 2. dr. Blumauer Robert, kirurg; 3. dr. Vladimir Guzelj, kirurg; 4. dr. Brandteter Franc, internist; 5. dr. Sporn Vilko, internist; 6. dr. Staudacher Jožef, za otroške bolezni; 7. dr. Pogačnik Jožef, za bolezni grla, nosu in ušes; 8. dr. Pompe Ivan, za bolezni grla, nosu in ušes; 9. dr. Rakovec Sl., urolog; 10. dr. Jenko I., praktični zdravnik; 11. dr. Zalar L., praktični zdravnik; 12. dr. Kunst Alojzij, röntgenolog; 13. dr. Meršol Valentin, za nalezljive bolezni; 14. dr. Jakša Jožef, dermatolog; 15. dr. Pebani Hubert, porodništvo; 16. dr. Oblak Ivan, zobozdravnik; 17. dr. Brenčič Alojz, zobozdravnik; 18. dr. Bassin Egon, zobozdravnik; 19. dr. Debevec Franc, zdravnik bolniške blagajne; 20. dr. Grapar Stanislav, zdravnik bolniške blagajne; 21. dr. Srot Ivan, šef-zdravnik trg. boln. podporne blagajne.

d Za vse vrste blaga, ki ga uvažajo trgovci, gostilničarji itd. na kateri koli način v Ljubljansko pokrajino, morajo, preden stopijo blago v promet, prositi pristojno oblast za odobritev prodajnih cen.

»Saj sem dal svojo,« pravi novomobiliziranec. »Ali ne veš, da so to beli psi? Zdej ti bo priznane, drugi pa vedi, kaj te čaka.«

Potem so jih dali v kolobar in zastražili. Še tisto popoldne so jih vzeli 20 stran. Čez četrto ure smo slišali streljanje, vendar nismo vedeli, kaj to pomeni. Tako streljanje smo slišali vsak dan, toda mi smo mislili, da se kdo vadi v streljanju. Še na misel nam ni prišlo, da tudi skrivaj streljajo ljudi. Dokler smo prišli na Mokro, smo vedeli, da so ubili 4 moške in eno žensko, ker so nam razglasili, češ da so bili ubežniki. Šele na Mokro smo spoznali da so že mnogo ljudi pobili na skrivaj. Še tu smo si pomagali z zvijačo. Eden izmed nas se je dobro poznal z nekim starim komunistom, pa ga je vprašal:

»Ti, kaj praviš, jaz bi rekel, da bi bilo najbolje, da te bele pse pobijemo, drugače so nam nevarni.«

»Saj smo jih že 20, druge bomo pa še jutri zjutraj,« je odgovoril komunist.

In res, naslednji dan okrog 10. dopoldne smo slišali pokanje prav blizu nas. Potem smo pa videli osem komunistov, ki so imeli lopate. Čudim se pa še danes, zakaj ni nihče izmed onih 30 ušel ponoči, ko so sedeli okrog ognja, stražili so jih pa samo novomobiliziranci. Res, da so jim vedno zatirjali, da bodo bli v delavske bataljone. Vendar je čudno, da jih ni prav nič skrbelo, ko se ni 20 tovarišev vrnilo in ko so slišali streljanje. Od takrat naprej smo že vedeli, kaj pomeni tako streljanje, čeprav so včasih rekli, da so samo orožje »sprovali«.

d Zegoza — zadruga malih gospodarjev v Ljubljani sporoča, da bo delila redna krmila za februar tri tedne, počenši s 7. februarjem. Kdor še ni uredil žlarnarine za leto 1944 in oddal popisa o stanju svojih živali, naj to čimprej spravi v red. Ob tej priliki ponovno prosimo zamudnike za podpis brezobrestnega posojila.

d Kondenzirano mleko. V januarju so začeli razdeljevati v Trstu vsem kondenzirano sladko mleko v škatlah po 7 lir za liter. Sveže mleko je na razpolago samo ženskam in blagoslovljenem stanju, dojenčkom in otrokom, bolnikom in delavcem določenih strok. Cena svežemu mleku je 3.90 lir za liter.

d Polakova tovarna na Vrhniki je prešla v last znanega slovenskega industrijca Kalina, ki bo po popravilu vseh poslopij odprl usnjarno še v večjem in sodobnejšem obsegu.

d Letočinja, dokaj mila zima je povzročila v rastlinstvu in živalstvu nekatere, za ta zimski čas nenavadne pojave in spremembe. Po prisojnih krajih že cveto zvončki, telohi in celo trobentice. Ptice pevke se nam že oglašajo. Peti in škinkati je začel svoj gričev drobnih škinkov. Oglašajo se senice in penice. Na svečnico proti večeru pa je neki ljubitelj prirode, ko je šel po ljubljanski cesti mimo gradu Podtarnom, opazil, kako je ob lahmem mraku frotal tam okrog netopir, ki drugače hudo zimo trdo prespi. — Ko to pišemo, je zapadel sneg in bo imel slovenski rek, ki pravi, da zima ne ostane ničesar dolžna, najbrž prav.

d Za »Zimsko pomoč«. »Trgovski list« je objavil daljše poročilo o seji izvršilnega odbora Pokrajinske zveze delodajalcev. V tem poročilu je kratko omenjeno tudi delo za Zimsko pomoč. Poročilo veli: »Doselej se je nabralo pri včlanjenih združenjih okrog 5 in pol milijona lir, prispevki pa so bili inaslednji: Združenje denarnih in zavarovalnih zavodov 919.220 lir. Združenje industrijcev in obrtnikov 1.810.000 lir. Združenje trgovcev 2.106.000 lir. Odsek za obrtništvo 620.000 lir. Združenje kmetovalcev 86.000 lir. Zbirka je zaključena samo pri Združenju denarnih in zavarovalnih zavodov, pri ostalih pa se še nadaljuje.

d Zimska pomoč za šolske kuhinje. Vprašanje šolskih kuhinj je zlasti v Ljubljani velike važnosti. Revni otroci dobe večino prav v teh kuhinjah edino dobro pripravljeno hrano. Vsi tedaj gleda tudi »Zimska pomoč« na te kuhinje z največjim zanimanjem. Njim je naklonila prvi denar, ki ga je, kakor znano prejela, t. j. 200.000 lir od Združenih papirnic. Pred kratkim je iz tega nakazala občini ljubljanski za šolske kuhinje 70.000 lir, drugim pa skupaj 24.000 lir. Sledile bodo še nadaljnje vsote.

d Igra s puščicami je nevarna. Otroci so se igrali v Spodnjih Pirnčah s lokom in puščicami.

Prav tiste dni sem videl, da so pripeljali k nam okrog 20 Angležev. Kaj se je z njimi zgodilo, ne vem, z nami niso odšli z Mokre. Videli jih nisem nikdar več. Vem pa, kaj se je zgodilo z drugo tako skupino. Toda o tem pozneje.

Loške brigade je konec

Komaj smo to krvavo delo izvršili, že smo se morali zelo naglo pomikati proti Blokam. Takrat šele smo uvedeli, da se nemška ofenziva vrši in da se mi umikamo oxiroma bežimo. Bežali smo samo ponoči. Nezadovoljstvo je bilo strašno. Bili smo lačni kot volkovi. Manjkalo nas je več kot polovica. Od Sv. Trojice smo jo udarili čez Mlako, Botiče, Dane in Škrilje proti stari italijanski meji proti Javorniku. Nad Dane nas je prišlo od 1200 mož samo še nekaj nad 200. Vse drugo je bilo pobito, ranjeno ali je pa ušlo. Tu smo doživeli zadnji napad. V danskih lažih smo se razbežali. Loška brigada je takrat razpadla. Koliko so jih pozneje polovili, ne vem. Jaz sem jo mahnil proti Saezniku in proti Babnem polju. Dva dni in dve noči sem bil popolnoma brez jedi. Mislim sem, da bom ob robu Loške doline uspel, da se približam domu, pa sem v Otrloveh omagal in oblezel na nekem laz. Tam sta me našla dva potepuha in, ko sem jima razložil, kako sem moral bežati, sta me prisilila, da prestopim v Sercejevo brigado, ki se je takrat borila med Prezidom in Babnim poljem. Kaj sem hotel? Upirati se nisem mogel, pa sem jima sledil. Videl sem takoj, da sem prišel z dežja pod kap. O tem pa prihodnjič.

NOVI GROBOVI

V Zaplanah nad Vrhniko je konec januarja umrla najstarejša naša faranka, 91 let stara Metla Katarina Mivšek. — Dolino solz je zapustil v začetku tega meseca tudi daleč na okoli znani tosač in dolgoletni naročnik »Domoljuba«, 66 letni Anton Trček. Zapušča ženo in sedem že odraslih otrok. — Naj počivata v miru, preostale pa tolaži Bog.

V Splitu je sredi januarja odšel v večnost Andro Kuljiš, profesor mestne ženske realne gimnazije v Ljubljani. — Na Vrhniki je odšla po večno plačilo 67 letna Olga Kump roj. Javoršek. — V Novem mestu je za vedno zatisnila oči žena črkostavca Ljudmila Knoll roj. Murn. — Na vzhodnem bojišču je padel Jožef Pintar, doma iz Javorij nad Škofjo Loko. — V Kranjski gori je umrl 86 letni Jože Vertelj. — Podkorenem je zaspala v Gospodu Marija Koširjeva roj. Petračeva. — Na Vrhniki je umrl trgovec in gostilničar Ivan Caserman. — Na Visokem nad Kranjem je odšla v večnost Marija Vretek roj. Pogačar. — V Ljubljani so umrli: dolgoletni mlinar v Domžalah Valentin Šmon, uradnik Ludvik Punčuh, vdova po mesarskem mojstru Uršula Brecljnik roj. Mlinar, Antonija Jare roj. Crnagoj, mehanik Ivan Wiederwohl, tajnik Mestne hranilnice Franjo Majcen, vdova žel. uslužbenca Josipina Vrlačnik, krojaški mojster Aleksander Frank, Jožica Poženel, Ivan Jerneje in kovinski mojster Ivan Repret. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

Desetletnega Emila Drolca je zadela puščica v oko; v celovski očesni kliniki so fantku vetavili stekleno oko.

d Kulturno-zgodovinska najdba iz dobe Langobardov. V Gorici so našli pri zemeljskih delih za protiletalsko zavetišče dva grobova langobardskih vojščakov. Grobova sta iz časa ob koncu 5. stoletja po Kr. Ležala sta približno poldrugi meter pod površino. V njih so našli poleg kosti tudi po en meč, po eno sulično konico in nekakšen nožič, dolg 19 cm. Primerjava z najdbami v bližini Postojne in v Čedadu je dokazala, da gre vsekakor za langobardske vojaške grobove. Dolge meče so našli svoj čas tudi na drugih mestih v Gorici; Langobardi so jih nosili v usnjatih nožicah. Suličaste konice so bile pritrjene na kopljih, nož pa so uporabljali v bojih moža proti možu. Menda so bili včasih celo zastrupljeni. Najdeno orožje kaže, da sta bila v grobu pokopana dva navadna langobardska vojaka.

d Goriske nesreče. V Spodnjih Desklah je šestletna E. Kodelj prav nerodno padla ter si zlomila desno roko, katero so ji v bolnišnici zopet naravnali. Zdrava pa bo šele čez en mesec. — V Modrejah pri Sv. Luciji je 13 letni Ciril Leban našel na gorski stezi ročno granato, katero je, ne vedoč kaj je, vtaknil v žep. Po poti pa se je spotaknil in padel. Ob padcu je bomba počila in ga močno ranila po vsem telesu. V gorški bolnišnici so mu morali odrezati desno nogo. Lahko bi se bilo seveda končalo s mrtjo. — V Cerovem v Brdih je 23 letna Leopoldina Prinčič grabila listje ter zadela za grabljani ob granato, ki se je razletela ter dekle hudo ranila. — 14 letni Karel Merl-k iz Gorice je šel po polju in videl na tleh naboj. Brenil ga je z nogo, nakar je naboj eksplodiral. Starši so ga našli vsega oblitega s krvjo.

d Nesreča ne počiva. V službi se je smrtno ponesrečil Jože Rus, kurjač državnih železnic v Ljubljani. — Ono soboto je na Tržaški cesti v Ljubljani padel v škap vrele vode in se hudo opeknel po životu malček Jožek Verbošek. — Delavec, 25 letni Anton Vrhovec, stanujoč na Vrhoveh, občina Vič, je doma padel in se hudo poškodoval po glavi. — V hipu duševne zmedenosti je prišel v Gradaščico, kjer je utonil, posestnik in oče štirih neprekrljenih otrok Luka Hudnik iz Šušice pri Dobrovi.

d Še nekaj nezgod. Pri padcu po stopnicah si je zlomila nogo 80 letna Franja Kosce iz Ljubljane. — V levico se je vsekaj 50 letni ljubljanski zidar Franc Vižintin. — Slamorenica je poškodovala prste 36 letni posestnikovi ženi Tereziji Veselovi v St. Jurju.

d Še 66 krat je bil že kaznovan zaradi tatvine, poneverbe, goljufije, vlačugarstva, izdajanja za službenega organa itd. 51 letni Albert Cerovec iz Maribora.

Peter Bohinjec

POD KRIVO JELEKO

POVEST

IZ ČASOV ROKOVNJAČEV

2 »Sam, kakor vidiš,« odgovori sedeči gost, vstane in poda prisilecu roko. Tedaj se je videlo, da je bil nad sežnjem velik. Ko prisilec sede poleg njega, tihotapec Blaž nadaljuje:

»S tem Lužarčkom ni nič. Ušel mi je in rekel, da ne gre več na Hrvaško po tobak, ta strahopetec!« »Le počakaj Blaž! Preskrbimo ti drugega tovariša in ta bo naše vrste. Je fant, ki se ne ustraši niti samega medveda, kaj šele kakega dolgopetega birača!«

Fnooki s policiem potrkajo ob mizo in takoj se pokaže v izbo deklica pri petindvajsetih letih. Njenih pleč se je oprjemal višnjevitec in po hrbtu sta ji padali dolgi kiti rumenih las.

»Se en polček, kajveda, Polonjke!« reče deklica in seže po polču.

»Le prinesi ga, dolensjska nevesta!« ga zbode enooki gost.

»Zakaj dolensjska?« odvrne deklica.

Polonjek pa začne peti za odgovor:

'mam rada Gorenjca,
ki 'ma lajbiš rdeč —
še rajš! 'mam Dolencja,
k' ma židanih voč.

Dekla Marjana je že zapustila izbo, vendar prisluškuje pri durih, zakaj pesem ji je bila všeč. Njen ženin je bil po rodu Dolenc.

»Kje je Vranjek,« hitro vpraša pevec.

»Morda je šel v farovž na tlako, ker je snoči mežnar Jernejec hodil po hišah in veleva bajtarjem, da naj gredo v farovž drva cepiti. Ha, ha! se zasmeje Grosor Blaž dobrovoljno.

»No, tisto pa že! Vranjek je kar rojen za tlako, ha, ha, ha! se smeje enooki gost.

»Kaj misliš, Polonjek, ali bo res dobil Marjano tisti dolensjski Matic?«

»Veš, Blaž, jaz bi jo privoščil Vranjeku, pa veš tudi, da mi ne delamo pri ženitvah dosti sile. Naš Grogar pravi: Kar priženi jo, pa je! Čez jarek poskoči in je njegova. Dupljanski gospod Tomaž kajpada bolj ceni Matico, ker se doma drži in je kupil tisto Smoletovo podrtijo tam ob cesti. Vranjek pa je šteklačar, pravi gospod Tomaž. No, mi bomo že pokazali, da so šteklačarji tudi njegovi farani.«

Po veži zaropote. Dva fantina prestopita vežni prag. Prvi je bil star kakih 20 let, šibek, gibčen, na licih pa je imel brazgotino podobno kurji taci. Na hrbtu je nosil velik sveženj samih muhalnikov in podpihalnikov, v roki pa polno pest bica, to je stenja za svetilke, kakršnega so tedaj rabili namesto poznejših dušic.

Njegov spremljevalec je bil majhne postave, čokat, gibčen, začrnela obraza in temnih oči. Na hrbtu je nosil sveženj krtač, povezan z motvozom, ob rami pa so mu visele gosli. Bil je dokaj starejši od prvega in čednega obraza.

»Halo, dekleta, muhalniki!« Potlej bo kmalu in muhe začno lesti

na dan. Pa tudi bica imam še nekaj, če je kaj lanenega olja pri hiši! kriči prvi prisilec.

»Možje in fantje! Obleko je treba snaziti, drugače pride molj vanjo. Krtač imam na izbiri, velike, majhne, trde, mehke, kakršnih kdo hoče!« vpije drugi prisilec.

Pri kuhinjskih vratih se prikaze domača hči Jerica in pravi: »Le v hišo pojdiva! Kmalu pridejo oče domov.«

Duri se odpro in fantina stopita v izbo.

Srečne oči, ki te vidijo, Tacman!« pozdravi Polonjek mlajšega prodajalca. Ta mu takoj odvrne: »Ilibej bonov, da se nihče ne zasmeja!«

Starejši prodajalec pa včipne enookiga pivca:

»Ti bi moral reči: sročno oko, ki te vidi, ne pa oči, ker imaš samo eno oko celo!«

Vsi se posmeajo, le Polonjek godrnja in modruje dalje:

»Eh Fundežkinja Tomaž, ti nisi zastoj godec. No pa kaj, Marjanica, kje si? Takega vina še ni pridelala kranjska dežela. Aho fantje, sedite in pijte! Tomaž, pa naredi eno, da dekleta privabi!«

»Počakaj, da se podpremo,« odvrne Tomaž. »Ti postavaš, mi se pa ubijamo po svetu. Morda se da napraviti kaj kupčije pri taki hiši, kakor je Boltarjeva.«

Gostje so pili, dekla je nosila na mizo, ali drugih domačih ni bilo blizu.

Vino je lezlo v glavo, zakaj bilo je iz leta 1834.

Na pragu se pokaže nov gost, resnega pogleda. Bil je majhne postave, šibak, črnkaste polti, živih oči in vljudnega vedenja.

»Ilibejte bonov, ferkelni prvohajo po vas.«

Vsi obmolknijo pri tem pozdravu. Polonjek, ki je bil najbolj zgovoren, se potaji in izgine pri durih. Tihotapec Blaž je bil sicer dober znanec in prijatelj rokovančev, njihovega jezika pa ni razumel. Zato se najmanj zveni za prislečeve besede in reče:

»Ti imaš kaj besede pri svojih ljudeh, kakor vidim, zato pa reci Fundežu, naj nam katero zagode. Čuješ Gradov Andrej?«

Fundež čaka na povelje, a kapitan Vranjek ohrani resnobo in ukazuje:

»Blaž! Tobak bomo ves mi vzeli. Denar zanj dobiš jutri. Ako imaš tudi kaj kave, nesi jo h Krču. Tam dobiš zanj žito. Tacman, tvoja skrb je, da bo drevi tobak v rokah našega harambaše. Ti, Fundež, poskrbi do jutri večer sodeček letošnjega vina, ki ga pelje z Dolenskega v Tržič tisti Klemen z Viniče. Nocoj bo prenočil v Naklem pri Španu. Mejačev Štefan in Koblar ti bosta pomagala, ker sta tam doma.«

Tihotapec je strme poslušal svojega sovaščana in molčal. Vranjek

1 »Dobro paxl, da se ne zagovorila.«

2 »Dobro paxite, kmetje pridejo po vas.«

pa odpre duri in pokliče deklo. Marjanica takoj priteče iz kuhinje in zardi do ušes.

»Fundež, zdaj pa le postgraj ob gosli!« veli kapitan in se začne vrteti z deklo po prostorni izbi.

A kmalu preneha. Videlo se je, da je želel napraviti veselje bolj plesalki kakor sebi. Prisede k mizi, ukaže dekli obrati krtač in muhalnikov, kolikor hoče, češ da bo že vse on plačal. Marjanica izbere tri krtače, dva muhalnika in ena podpihalnik pa izgine v vežo.

V izbo spet stopi odišil Polonjek. Samo spogledata se z Vranjekom in je bilo vse dobro.

»Tomaž, poj!« zakliče kapitan. Fundež spet nategne gosli in začne peti. Drugi mu pomagajo:

Zapojmo posravlilico,
Zahvalimo Boga,
k'nam sladkega da vinca,
Oj firundrajkarja,
Holadri, holadro — — —
Oj firundrajkarja.

Peli so vsi ponavljajoče se besede, ko dekla prinese na mizo južino za domače.

»Kaj smo mi neverniki?«

Kmalu se zagosti velika miza v kotu pod križem, naposled prideta tudi oče Boltar in hlapec Ožbolt.

Zlice so jele ropotati po veliki lončeni skledi.

»Marsikdo hvali Boga, pa ne pravega,« ziva hišni gospodar, ko so pivci že drugič ponovili svojo pesem o vinu štiriintridesetega leta.

»Kaj smo mi neverniki? Ali nismo molili z vami pred jedjo?« odvrne Grosor Blaž, ki se je že dobro nabral dobrega vina.

»Blaž, ti imaš še nekaj poštenja, zato si se oglašil!« pristavi hlapec Ožbolt.

»Jaz ga pa nimam, kajveda, Ožbolt!« pridene pikro Polonjek.

»Lahko ga imaš, če ga bočeš. Ali ga imaš, pa ne vem,« odvrne hlapec.

»Prav tak malik si kakor mi. Vojaške suknje nečeš nositi kakor mi. Ti seveda si poštenjak, mi pa smo uzmovčiji...«

»Le počasi, Polonjek!« prekine besedo Ožbolt. »Da ste vojaški beguni, vam ne očitam. Tudi jaz sem. Zakaj bi hodili po vseh evronskih bojščih za francoski napuh in francosko slavo? Kadar bo pe naša očetnjava v nevarnosti takrat bomo že tudi mi pokazali, da smo dobri državljani.«

»Kdo pa je meni včeraj jutro perilo odnesel iz Luknje? Morda boš ti vedel povedati, Gradov Andrej?« se vtakne vmes Jerica.

»Jerica, jaz vem, da ga nisom, če ga je pa odnesla kaka revica, da zavije z njim svojega nagega otroka, kaj za to?« odvrne Vranjek.

»Kraši je greh, Andrejček!« Tako uči pač dupljanski gospod Tomaž. Uči pa tudi, da je pravica za vse enaka, Jerica! nadaljuje Vranjek.

»Božja pravica pač!« poseže vmes hišna gospodinja, »platareška pa ne. Ta uči tako: vzemi, če ni maš; drugi naj delajo, mi pa naj jemljemo.«

»In to je tista razlika, Vranjek!« potrdi stari Boltar. »Naš Ožbolt je res vojaški begunec kakor ti. Vsak se rad otrese vojaške suknje za 14 let ali še več, če se le more! Toda Ožbolt se preživi s poštenim delom, ti pa s tatvino. Ne pravijo ti zastoj Vranjek, ker kračeš kakor vrana.«

»Ali ti nismo vselej pošteno plačali, kar smo zapili?« se oglašuje Vranjek, rdeč kakor kuhan rak.

»Lahko piješ, ker piješ za našo cunje,« ga spet zbode gospodinja.

Gostje pri durih začno godrnjati in se na tihem pogovarjati. Kaj položijo Vranjek tolar na mizo in odhaja, drugi za njim. Tacman je le še zapretel s trdimi besedami:

»Kmalu bomo videli rdečega petelina na strehi in Boltarjeva črva bodo na češpljah visela...«

Pivci so se porazgubili, domači skočijo pokonci, edini Blaž je ostal v hiši in se pridružil domačim, ki jih je trla jeza in so užali, kako bi se ubranili rokovančskim grožnjam.

Iz krčme se je preneslo razburjenje na vas. Po vseh Spodnjih Dupljah so molili glave pri vratih in oknih, pred hišo vsakega župana Mrčuna se je zbiralo vedno več moških.

»Nad rokovančarje! Pobijmo jih!« Saj niso za drugo kakor za nadlogo in škodo,« je kričal kmet Kuhar.

»Smrt šteklačarjem! Vzemite sekire in vile in kar po njih!« je vpil Pušelj.

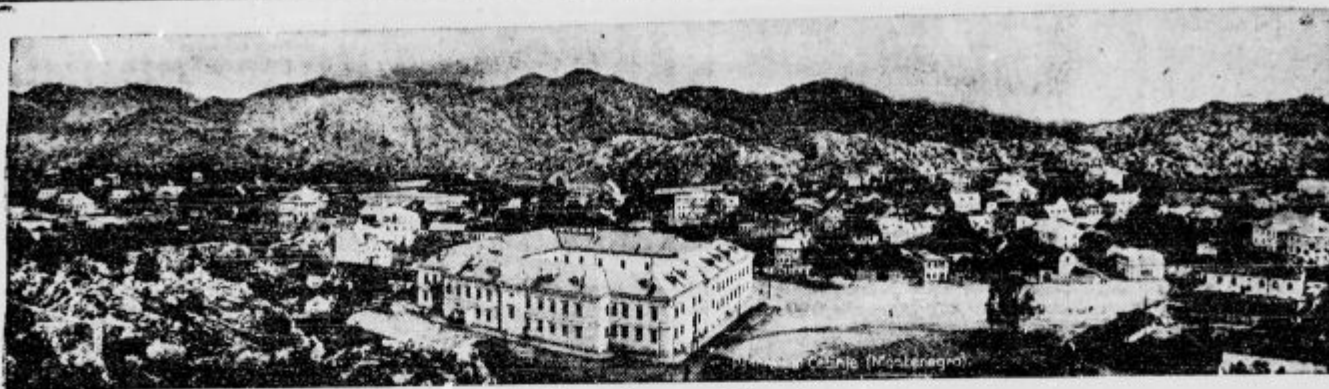
Življenja nismo varni pred plašarji!« se je oglašil Boltar.

»Rokomavši so tatje, roparji ubijavci. Kaj bi jim prizanašali?« se je jezil Smole.

(Dalje prihodnjik.)

»Kar pripravite se možje in fantje!«

Cetinje — glavno mesto Črne gore

POGLED V ČRNO GORO

„Deutsche Adria-Zeitung“ opisuje v svojem zapisu iz Zagreba takole Črno goro:

Gospodarski pomen Črne gore je bil dosti večji, če ne bi bila dežela v jugoslovanski dobi tako močno zanemarjena. Črna gora ima velike gospodarske možnosti, kar se da sklepati tudi po statističnih podatkih iz let 1938-40, o tedanji Zetski benovini, ki je bila približno tako velika kakor današnja Črna gora. Površina dežele obsega 3.099.72

ha (današnja Srbija 4.938.700 ha), od tega pa pride na njive 328.000 ha, na travnike 233.000 ha, na pašnike 873.000 ha, na vrtove 8.790 ha, na vinograde 6.200 ha, na sadonosnike 14.200 ha in na močvirja in tisti 25.700 ha, torej skupaj okrog 1.5 milijona ha, kar predstavlja 48% v kmetijstvu izkoriščene površine. Gozdovje obsega 1.057.000 ha ali 34,5%, nerodovita zemljišča pa 392.000 ha ali 12,8% deželne površine. V Črni gori raste po sta-

tističnih podatkih 1.392.000 oljk, 190.000 kostanjev in figovih dreves, 33.000 jablan itd.

V nekdanji državi niso bile izpolnjene najvažnejše gospodarske zahteve Črne gore. To je bila prvič zgraditev železniške proge, ki bi zvezala doline rek Zete in Morave ter gozdove na eni strani z obalo, na drugi strani pa z Bosno in Hercegovino, drugič pa regulacija Skadarskega jezera. Zgraditev omenjene železnice bi omogočila dovoz živine in lesa na tržišča ob obali in v notranjosti dežele, z regulacijo Skadarskega jezera in reke Bojane pa bi se pridobilo 40.000 ha rodovitnih zemljišč, na katerih bi se lahko naselilo 40.000 družin. Na teh zemljiščih bi uspevalo tudi južno sadje in na vsakem hektarju bi lahko živele ena družina. Tudi v druge doline bi se lahko z gora preselilo precej prebivalstva.

Velike uspehe bi imela tudi izvedba načrta, po katerem bi se izpeljala struga Morače, ki se izliva zdaj v Skadarsko jezero, tako zvano Donjo Zeto, kjer bi ob novi rečni strugi nastale rodovite njive in dobri pašniki. Z izvedbo teh načrtov bi bila omogočena tudi samopreskrba Črne gore z živim.

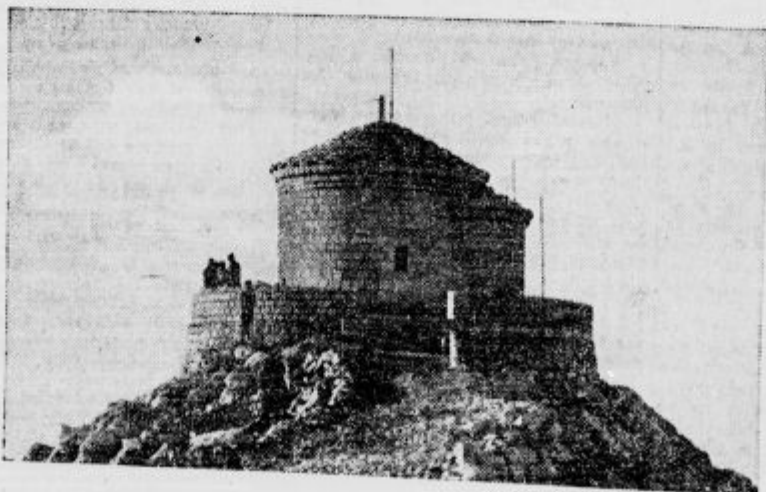
Katoliška cerkev v Prizrenu; zadaj mesto

Pogled na del Prizrena

Pokojni črnogorski kralj Nikita, ki je bil tudi pesnik.

Njeguševa grobnica na Lovčenu. Peter Petrović Njegoš, rojen 1813 je bil poslednji duhovni in svetni vladika črnogorskega naroda (od 1830—1851) in njegov najpomembnejši pesnik. Njegušovo krasno pesnitev „Gorski vijenac“ pozna tujina, pa tudi mnogi Slovenci

27

Komaj sem se prerinil skozi odprtino, sem se znašel v votlini, ki se mi je zdela zelo velika. Toda nenadoma sem zagledal v temi dve svetli piki, ki sta se premikali. Ves prestrašen sem se umaknil iz votline.

Ko sem prišel na prosto, sem začel razmišljati: »Kaj pa naj bi to bilo? Hudič gotovo ni. Morda kaka divja zver? Bržkone tudi ne, ker bi planila name, ko sem se umikal. Torej se mi ni treba bati.«

Ohrabren po tem razmišljanju sem vzel s kupa, pripravljenega za ogled, veliko trsko, jo prižgal in hotel vstopiti v votlino. Kar nenadoma zaslišim stokanje, ki je bilo zelo podobno človeškemu... Prislusnil sem in zopet zaslišal stokanje... Zbral sem ves pogum in vstopil, držeč gorečo trsko visoko nad glavo. Na vsi moč sem se trudil, da bi predril temo...

Kaj vidim?... Velikega starega kozla, ki je umiral od starosti. Ležal je skoraj nepremično. Ko sem ga skušal spraviti pokonci, je poskušal vstati, a se je takoj zopet zgrudil. Prepustil sem ga njegovi usodi. Pregledal sem votlino, ki pa ni bila tako velika, kakor se mi je ob prvem pregledu zdelo. Ob strani sem zapazil luknjo, ki je bržkone vodila v drugo votlino. Ker je trska že pojemala, sem predril te votline odločil za pozneje.

Drugi dan sem se vrnil s šestimi svečami... Kaj se nisem povedal, da sem postal tudi svečar? Spomnil sem se, da sem kot otrok videl izdelovati sveče in po nekaterih poskusih se mi je tudi to delo precej dobro posrečilo. Kako prav je, da se človek, posebno v mladih letih, zanima za vse in se skuša čim več naučiti, kajti v življenju vee prav pride.

Vrnil sem se torej iz svoje trdnjave s šestimi lojenimi svečami ter s kresilnim kamnom, ki sem si ga spodobil od puške.

Zagledal sem velikega starega kozla

Robinzonove ZGODBE

Zdaj sem prišel z lahkoto skozi prvo odprtino. Kozel je medtem že poginil. Druga odprtina pa je bila tako nizka, da sem se moral po vseh starih splaziti skozi. Znašel sem se v prekrasni dvorani in sem bil kar očaran. Ob svetlobi sveč so se stene kar lesketale, kakor da bi bile pokrite z nešteti dragimi kamni. Čudovito!... Zdelo se mi je, da sem začel v kak vilinski grad. Kar čakal sem, kdaj bom zagledal prelepo vilinsko kraljico, oblečeno v zvezdnato obleko in s sinjimi očmi...

Votlina pa je bila tako hladna, da nisem utegnil dotakniti vile, ampak sem odšel na sonce. Čeprav je votlina bila hladna, sem vendar ugotovil, da ni bila vlažna, saj so bila tla pokrita s popolnoma suhim gručem. Sklenil sem, da jo bom uporabil za shrambo najdragocenejših stvari, predvsem smodnika. V najhujšem primeru pa se bom tudi sam lahko zatekel vanjo, ker sem se prepiral, da v njej ni niti kač, niti škorpionov, niti druge grozila. Kot pravi Anglež sem bolj mislil na korist kot na lepoto.

Spravil sem torej v votlino smodnik in pet pusl. Druge pa sem pustil na njihovem mestu kot topove za morebitno obleganje.

Ob tej priliki sem odprl sod s smodnikom, ki sem ga potegnil iz vode. V svoje veliko veselje sem ugotovil, da je voda pridrla samo za tri prste v notranjost ter da je ves drugi smodnik ostal suh in nepoškodovan. Tako se je moja zaloga smodnika nepričakovano znatno povečala. Spravil sem v votlino tudi svinec, ki sem ga uporabljal za izdelovanje krogel.

Nemogoče mi je povedati, kolikokrat sem moral prehoditi pot od trdnjave do votline in koliko potrpljenja je bilo treba za to. A dober uspeh mi je bil zadostno plačilo. Omenjam pa, da zdaj nisem bil več zadovoljen s tem, da sem kako delo izvršil, ampak sem ga hotel dobro izvršiti. Zato je za vsako delo bilo treba več časa in več potrpljivosti, zato pa je tudi zadoščenje bilo toliko večje.

Ko sem poskrbel za vse svoje stvari, sem se spomnil tudi kozla, ki sem mu preskrbel primeren grob izven votline.

V tej čudoviti votlini se mi je zdelo, da sem kakor kak mogočen čarovnik, o katerih pripovedujejo pravljice. Res da nisem bil tako mogočen, a z lahkoto bi se tukaj ubranil najmanj petsto divjakov, ker bi me sploh ne mogli najti. A tudi če bi me našli, bi me ne mogli spraviti od tod. Razen tega, da je bil vhod tako majhen, sem imel lepo število pusl, da bi jim ne dovolil, da bi se mi preveč približali... Kako sem nespametni! Niti pomislil nisem na to, da bi divjaki lahko zamašili odprtino z vejami, ki bi jih potem zažgali in jaz bi poginil, zaduščen od dima.

Vendar pa je prava sreča, da se človek ne spomni na vse. Gorje, če bi se bil tedaj spomnil na to, kar sem pravkar povedal! Bil bi silno nesrečen in ne imel bi več miru. Res je, da človek ni nikdar dovolj previden. Tudi če se zavaruje pred devet in devdesetimi nevarnostmi, na stoto bo pa le še pozabil. Vendar pa dajem

dragim čitateljem nasvet, ki sem ga sam izkusil: Prav je, da so previdni, a nikakor ni prav, da bi bili preveč previdni. Nekaj morajo prepustiti tudi božji Previdnosti. Saj Bog ve, da smo na svetu in nas ni postavil na svet zato, da bi nas zapustil, če le mi njega ne zapustimo in nimamo preveč zaupanja le v svojo moč in modrost.

Trindvajset let.

Trindvajset let sem že bil na otoku in sem se počutil na njem kakor doma, tako sem se navadil samote in takega življenja. Nikakega dvoma ni, da sem šele tukaj začel ceniti korist družbe, kjer ti ta naredi kruh, oni drugi obleko, tretji ti priskrbi meso in spet drugi še druge stvari, ki jih potrebuješ za življenje. Ti sam pa tudi delaš eno samo stvar, ki je v korist drugim. Vsi za enega, eden za vse. Jaz pa sem moral po sili razmer narediti vse sam in si vse sam priskrbeti. Četudi sem se še tako slabo počutil, nič ni pomagalo, moral sem se potruditi sam.

Zdaj se nisem več razburjal zaradi divjakov. Moje življenje je teklo hitro naprej. Semo nekaj me je mučilo, posebno v dolgih nočeh brez spanja: misel ne dan, ki bo brez dvoma nekdo prišel, ko se bom zavlekel kot stari kozel v votlino, da tam umrjem sam... popolnoma saml...

Čez dan pa mi delo ni dopuščalo, da bi se udajal žalostnim mislim. Poleg nujno potrebnega dela, je bilo tudi tako, ki sem ga izvrševal samo v zabavo. Tako sem na primer poučeval svojega Polpolla, ki je polagoma postal taka klepetulja, da mi je že kar presedal. Papiga mi je nadomestila človeško družbo. Čeprav sem vedel, da je ponavljala samo to, kar sem jo naučil, se mi je vendarle zdelo, kakor da bi poslušal človeško govorico. Zivele s z menoj skoraj petindvajset let. Ko se je postarala, je postala manj klepetava in končno je popolnoma umolknila. Vsa sključena je čepela v kotu in ni hotela več jesti. Nekega dne sem jo držal na dlani leve, jo božal in ji ljubeznivo prigovarjal, da bi začela govoriti. Končno je z veliko težavo izgovorila: »Robin!...« Nato pa je sesedla in ni je bilo več...

Nikakor se ne sramujem povedati, da sem se zjokal. Premišljeval sem, ali nisem morda sam kriv njene prezgodnje smrti s tem, da sem jo silil govoriti, kajti v Braziliji sem slišal, da živijo papige do 100 let.

Mnogo let prej se je izgubil svojega ljubljenejšega psička, ki je živel z menoj trinajst let. Poginil je od starosti. Polagoma se mu je vsaj nekoliko vrnil glas, slišal pa je nenavadno dobro. Zato je bil zelo dober čuvaj. Samo mačke so umirale in se rodile, ne da bi se mnogo zmenil zanje in za njihovo sebično življenje. Pravzaprav so mi bila bolj neprijetna njihova rojstva, ki so postajala kar preveč pogosta, tako da sem jih moral začeti zatirati s silo. Gorje, če bi tega ne storil, kajti njihovo število bi se tako povečalo, da bi ne bile samo meni v nadlego in škodo, ampak bi morale poginiti od lakote ali pa bi poržle druga drugo. Nekaj pa sem jih

vedno ohranil, ker so bile zelo ljubke. Tako redko sem se česa veselil, zato mi je bilo vsako, še tako malenkostno veselje, dragoceno.

Tako sem na primer imel kozice, ki so prihajale jest iz moje roke. Ujel sem še več papig, a žal nobene nisem mogel primerjati z ubogim Polpollom. Bile so mnogo bolj trde glave. Niso bile ustvarjene za učenje in ubogi učitelj se je silno mučil z njimi. Po več mesečnem pouku so se za silo naučile kake besede, ki pa so jo navadno prav kmalu spet pozabile.

Ker nisem več uporabljal puške, sem si zredil na dvorišču pred votlino no celo jato pticic, ki so se tako udomačile, da so ob določeni uri priletele v trdnjavo z vseh strani, mi se dale na glavo, na ramena in na roke. Čivkale so in brezskrbno zobale iz kroznika, ki sem ga držal v roki. Lahko sem jih prijel, jih božal in ljubkoval. Kamor koli sem šel je letalo po nekaj ducatov pticic za mano in mi delalo družbo z ljubkimi žvrgolenjem.

S pomočjo zank sem ujel nekaj morskih pticic, ki sem jim pristrigel peruti, da niso mogli odleteti iz trdnjave. Udomačili so se in začeli »prezediti« v razpokah. Tako sem imel vedno dovolj sja za kuho. Ker nisem teh pticic poznal, sem jih imenoval morske kokoši.

Česa naj bi si še pozelel? Mar ni bila moja dolžnost, da se z vsem srcom zahvalim božji Previdnosti?

Nikdar nisem mogel pozabiti svojega Prijatelja. Tako sem namreč imenoval psička. Saj je to ime tudi res zaslužil. Tudi za hip me nikdar ni zapustil. Kako zvesto me je gledal in pazil na vsako moje povelje. Zdelo se je, kakor da prav vse razume. Če sem želel, da ne bi šel z mano, sem mu rekel da mora ostati doma in ni se gnil. Včasih sem mu velel, naj gre na njivo in naj napodi ptice. Takoj je izvršil povelje. Poslal sem ga celo v poletno hišico po kučmo in kmalu mi jo je prinesel. Bil je zelo razumen služabnik.

Pripovedoval pa sem mu mnogo drugih stvari, ne da bi pričakoval, da me bo razumel. Čutil sem potrebo, da sem govoril, ker nisem imel nikogar drugega. Nekdo sem mu med drugim dejal tole: »Dragi Prijatelj, prepričan sem, da me ne boš zapustil, ko bom umiral. Ostal boš pri meni do konca. Ko bom mrtev, me boš tri dni branil pred pticami roparicami in pred drugimi živalmi, ki bi hotele onečastiti moje truplo. Medtem pa boš izkopal pod menoj dovolj globoko jamo...«

Usoda je hotela, da je poginil prej. Saj je bil za psa že zelo star. Jokal sem za njim in mu izkopal grob ob obrežju, prav tam, kjer sem ga pred toliko leti rešil. Pokopal sem ga in naredil na grobu spomenik iz kamnov. Na vrhu sem pritril desko z napisom: »Tukaj počiva edini moj Prijatelj.«

Prvi pojav divjakov.

Meseca decembra je bil čas zetje. To leto, ki je bilo trindvajseto mojega bivanja na otoku, sem imel z žetvijo mnogo dela. Več dni sem žel od ranega jutra do pozne noči.

Ko sem nekega jutra odhajal na delo, sem nenadoma zagledal nenavadno svetlobo kakih dveh milj daleč. Bil je odsev ognja v smeri, kjer sem pred leti odkril sledove divjakov. Z grozo sem ugotovil, da ogenj ni bil onkraj skalovja, pač pa na moji strani.

Tako zelo sem se prestrašil, da sem se nemudoma vrnil in se skril v gozd, v bližini svoje trdnjave in nisem imel več poguma, da bi šel ven. Groza me je pretrpela ob misli, da so divjaki izkrcali na otoku, da so šli v notranjost, odkrili na pol požeta polja in moje sledove ter da me zdaj iščejo in da me bodo kmalu odkrili.

Kmečki dom

Inž. Franjo Zupec

Izdelava betonskih zidakov, votlakov in strešnikov

(Dalje.)

Priprava betonske mešanice in nje uporaba.

Pri majhnih obratih mešamo beton na roko, toda ne smemo pa ga mešati na lesenem podu ali pogradu, temveč v kakšni večji pločevinasti posodi ali zaboji, da ne more voda odtekati, niti je ne more varkavati les. Najprej temeljito premešamo z lopato in grabljami pesek in cement. In to mešanico šele mešamo potem z vodo, ki jo škropimo med mešanjem iz vrtnih škropilnic, ki so opremljene z razpršilci.

Tako pripravljeno beton moramo porabiti čimprej. Zato ga naenkrat napravimo le toliko, kolikor ga v času 3 do 4 ur lahko porabimo. Medtem pa ga ne smemo držati na prostem zraku, temveč moramo pokriti pločevinasto posodo z vlažnimi odejani.

Izdelava strešnikov.

Strešnike izdelujemo večinoma ročno in le izjemoma s stroji. Pri ročni izdelavi oblikujemo na mizah s posebnimi pripravami, in sicer:

1. s profiliranimi tolkači ali strugači,
2. z nabijalnimi ploščami,
3. s profiliranimi valji.

Za izdelavo bobrovcev in vobče gladkih strešnikov uporabljamo le navadne lesene ali železne okvirje, ki se odprejo. Položimo jih na mizo, napolnimo z betonsko mešanico, ki jo zbijemo ali potolčemo z bati ali tolkači in nato posnamemo odvisno snov, površino pa lepo zgladimo. Ko okvir odpremo in odstranimo, ostane izgotovljen strešnik na podloženi desčici ali na pločevini tako dolgo, da se strdi.

Zarezane strešnike (Falzriegel), katerih površina ima najrazličnejše oblike, pa izdelujemo po gori navedenih treh načinov, od katerih je najprikladnejši prvi način oblikovanja s profiliranimi tolkači ali strugači. Ta način se je prvi uveljavil, čim so začeli po vzorcu žgane opeke izdelovati tudi betonske zarezane strešnike.

Profilirano železo, ki služi kot tolkač in obenem kot strugač, je z ročaji opremljeno, 5 do 6 cm široko ploščato in pojklenelo železo. Priporočljivo je, da je profilna željust narejena iz posebnega pojklenega železa in privita na tolkač, da jo po obrabi lahko zamenjamo. Tolkač pa naj bo narejen iz kovnega in ne iz litega železa. Profilna željust ima obraten (negativni) prerez zarezanega strešnika. Ta prerez mora biti točno izkovan in od časa do časa izpiljen, da dobimo ostre in gladke robove. Čim je profilna željust nekoliko obrabljena, moramo dati napraviti novo, ker sicer strešniki ne bi imeli več pravilne debeline in vkladli se ne bi več ujemali drug v drugega.

Profilni tolkač lahko uporabljamo prosti, to se pravi, da ga nastavimo na preložljivi vodilni železi, ki sta pritrjeni na obeh straneh kalupnega okvirja in ga premikamo po njih, ali pa teče v stranskih kolotah ali žlebnicah.

Potek izdelave.

Potek izdelave se vrši takole: V kalup vstavimo najprej podložno desčico, ki jo poprej namažemo z oljem. Nanjo vržemo z lopato ali s kelo odgovarjajočo množino betonske mešanice, ki jo dobro zbijemo ali potolčemo. Poprej jo pa moramo še z roko dobro zapolniti ali zatlačiti v kote in robove, ker se zelo rado zgodi, da na teh mestih beton ni dovolj trden in gost. Nato napravimo površino hrapavo, kot sem to že opisal pri izdelavi votlakov, napolnimo kalup z betonom in ga potolčemo z lokolico z lesenim batom. Potem šele pričnemo tolžiti in oblikovati z železnim profiliranim tolkačem, s katerim damo strešniku na zgornji površini zahtevano obliko. Za to delo pa je potrebna seveda že neka spretnost, ki si jo mora delavec pridobiti.

Da dobimo goste in trdne strešnike, moramo beton zbijati sistematično z enega konca kalupa proti drugemu. Nato vlečemo čezenj nekajkrat zaporedoma profilirani tolkač tako, da ga na enem koncu nekoliko dvignemo in nazadnje posnamemo z njim odvisno snov, da dobi strešnik končno obliko. Pri posnetju betona moramo paziti, da ga ne izrgamo iz robov, ki morajo biti ostri. Iz tega razloga tudi ne smemo uporabljati presube betonske mešanice. Če se pa le zgodi, da moramo delati s subim betonom, si pomagamo tako, da ga pred posnetjem po vrhu nekoliko zmehčamo. V ta namen uporabljamo ročno metlico ali pa zidarski čopič.

Potek izdelave strešnikov na ostala dva načina, in sicer z nabijalnimi ploščami in profiliranimi valji je popolnoma podoben. Ker pa se ob obo načina redkokdaj uporabljata, zato jih nisem podrobneje opisal.

(Dalje prihodnjik.)

Okrog sosedov

s »Nikdar v svoji zgodovini se niso borili Hrvati v pravičnejši vojni, kakor je sedanja,« je izjavil novi hrvatski vojni minister Ante Vokič.

s Ureditev kmečkih dolgov. Hrvatska vlada je izdala z zakonsko odredbo o končni rešitvi plačevanja kmečkih dolgov. Po tej zakonski odredbi bodo vsi hrvatski kmetje, ki bodo plačali svoje dolgove do konca junija t. l., imeli pri plačilu dolga 60%, pri plačilu dolga do konca tega leta pa 55% popusta. Hrvatska vlada je istočasno pozvala vse kmečke dolžnike, naj se pri plačilu svojih dolgov poslužijo dovoljenih popustov, kar jim bo sedaj tem lažje storiti, ker lahko vse svoje prideleke prodajo pod zelo ugodnimi pogoji.

s Angleški letale. V zadnjih dnevih z bombami obsipali tudi lepo hrvatsko mesto Dubrovnik, poroča »Tagespost«.

s V Dalmaciji raste okrog 700.000 smokov, ki dajo vsako leto okrog 3000 vagonov suhih smokov. V zadnjem času so ustanovili več sodobnih sušilnic za smokve. Poleg tega pridelata Dalmacija vsako leto do 100 vagonov mandljev in neki nadomestek za kakao, katerega pridelek znaša 300 vagonov na leto.

s Kar 20 novih delniških družb so ustanovili lani v Srbiji. Večina teh družb se je ustanovila z lastnim kapitalom. Lansko leto je začelo v Srbiji obratovati več ko 50 lovarov ter okoli 1500 obrtniških podjetij, dočim je moralo 300 obrtniških obratov zaradi vojnogospodarskih ukrepov ustaviti obratovanje.

s Hrvatsko pravoslavno cerkev so te dni odprli v Tesliću.

s Delavski dom se blagoslovili v Varaždinu. V domu je tudi velika dvorana, v kateri je 1360 sedežev.

s Zasluženo plačilo. Zagrebški dnevnik »Hrvatski Narod« z dne 14. januarja t. l. objavlja sporočilo časopisne agencije »Exchange Telegraph«, da je begunska vlada Petra Karadjordjeviča v Kairu odpustila iz službe dosedanjega poslanika v Lizboni prof. Radoja Kneževića zaradi njegovega dopisa Petru Karadjordjeviču, v katerem ga poziva na sodelovanje s komunističnim Titovim vodstvom. Prof. R. Knežević je bil s svojim bratom častnikom ter ostalim svojim sorodstvom glavni činitelj v znanem maršnem beograjskem prevratu. Vlada, ki so jo postavili pučisti, ga je nato imenovala za ministra dvora ter je kot tak pobegnil tudi v London. Ko se je begunska vlada pričela oretati glavnih pučistov, je za Simovičem, ličnem in ostalimi zadelata ista usoda tudi Kneževića ter je bil odstavljen kot minister dvora in poslan za poslanika v Lizbono. Na tem položaju je sedaj dobil še zadnjo brco ter je bil zaradi svojih simpatij do komunistov in odobravanja njihovih zločinov sploh odpuščen iz državne službe.

Je raznih krajev

Novo mesto. — Naročnike naprošamo, da naj obnove in plačujejo naročnino v podružnici »Slovenca« pri »Kraju«.

PRAVNI NASVETI

Hčerka državnega uradnika brez sredstev. J. L. — Pred leti vam je umrl oče, ki je bil državni uslužbenec. Po očetovi smrti ste živeli pri materi, ki je dobivala malo pokojnino. Sedaj je umrla tudi mati, ki vas je zapustila brez imovine in brez drugih sredstev. Vprašate, ali bi mogli doseči kakšno državno podporo, ker ste že v letih in bolehnosti. — Po uredbi iz leta 1940 vam šef pokrajinske uprave lahko nakloni podporo do 190 lir na mesec, ako po predpisih uradniškega zakona nimate pravice do rodbinske pokojnine po očetu. Obrnite se zato s prošnjo na ono oblastvo, ki je vaši materi odmerilo rodbinsko pokojnino.

Zgradarina. D. Z. Z vzdrževanjem hiše imate velike stroške, posebno z beljenjem stanovanj. Radi bi vedeli, ali bi se lahko s strankami pogodili, da vam poleg najemnine še posebej povrnejo stroške za popraviljanje stanovanj, ne da bi bilo treba te zneske napovedati v prijavi za zgradarino. — Davčna osnova za zgradarino je letna najemnina, h kateri je prišeti tudi vrednost vseh dajatev, storitev in ugodnosti, ki jih mora najemnik dati ali opravljati najemodajalcu. Če se določi v najemni pogodbi še posebna odškodnina, n. pr. za beljenje, se smatra to za del najemnine in se ne sme skupna najemnina, zavezanca davku, zmanjšati za znesek pogojene odškodnine. Sicer bi pa taka pogodba pomenila povišanje najemnine, ki je sedaj prepovedano.

Delavčevi prejemki v prvem tednu bolezni. S. O. N. Delavec obdrži svojo pravico do plače, ako je po najmanj 14 dnevem službovanju zadržan od službe zaradi bolezni ali nezgode za sorazmerno kratko dobo, ne več kot za teden dni in tega ni zakrivil namenoma ali z veliko malomarnostjo. Isto velja tudi tedaj, če je od službezadržan brez svoje krivde zaradi drugih važnih razlogov.

Od mladoletnika kupljeno zemljišče. V. K. Od mladoletnika, ki ga je zastopal varuh, ste kupili njivo. Pogodbe pa niste takoj napravili. Kupnino ste plačali in ste tudi zemljišče par let uživali. Sedaj pa je prodajalec njivo znova prodal in se je tudi prepisala na kupca. Postal je medtem polnoleten. Vprašate, kdo vam odgovarja za škodo. — Kupčija, ki ste jo sklenili z mladoletnikom, ni mogla postati veljavna, če je ni odobrilo varstveno sodišče. Zato bo le druga kupčija, ki jo je sklenil polnoleten prodajalec, veljavna. Vi pa zahtevajte povračilo kupnine.

Izročitev polovice posestva sinu. T. E. — Oče je izročil sinu polovico posestva, drugo polovico si je pa pridržal. Nekaj časa sta oče in sin, ki se je oženil, gospodarila skupaj. Sedaj je pa skupno življenje postalo skoraj nezno. Oče tudi preti, da druge polovice ne bo izročil sinu, ampak da jo bo prodal, tako da bi se posestvo razbilo. Vprašate, ali more to storiti in kako bi stvar najbolj uredili. — Oče s svojo polovico posestva razpolaga kakor hoče. More jo prodati ali izročiti komur hoče. Ravno tako tudi sin lahko s svojo polovico razpolaga. Če je skupno življenje nezno, lahko eden ali drugi zahteva razdruženje skupne lastnine. V kolikor skupne stvari ni mogoče deliti ali ne brez zmanjšanja vrednosti, jo je prodati in kupnino razdeliti med oba deležnika. Zdi se nam pa, da bi se z malo popustljivosti in pameti mogel spor sporazumno rešiti in stvar tako urediti, da bo za oboja prav.

Hišni davek. C. N. L. Čeprav je v hiši eno stanovanje prazno, bo tudi od tega treba plačati zgradarino. Zgradarina so namreč podvržene vse zgradbe, ki so namenjene za prebivanje ali drugo trajno uporabo ne glede na to, ali resnično kdo v njih prebiva ali ne.

Katero pogodbo mora napraviti notar. F. T. Radi bi zvedeli, če je vseeno ali pogodbo napravi notar ali odvetnik in katero mora napraviti notar, da je veljavna. — Če za pogodbo ni predpisana notarska oblika, jo lahko napravi odvetnik ali pa notar. Notarska oblika je pa predpisana za ženitne pogodbe, za pogodbe, sklenjene med zakonci o kupu, menjavi, renti in posojilu, kakor tudi za priznanje dolga enega zakonca napram drugemu, dalje za potrdilo o prejemu dote, za pogodbe o daritvah brez dejanske izročitve in še nekatere druge pogodbe.

U. Mioni — V. Lovšin

Zgodovinski roman
iz časov sv. Pavla

RAHELA

»Ali niso Rimljani prisegli, da bodo spoštovali našo Postavo?«

»Eno je obljubiti, drugo pa držati obljubo. Zato moramo biti bolj čuječi in gorje, ako uide! Ne pozabimo naše obljube in jo še poostrižimo. Prisecimo, da ne bomo ne jedli ne pili, dokler bo Savel iz Tauza, odpadli farizeji, pri življenju.«

Obljuba je bila večini preveč stroga. Lahko je bilo obljubiti, da ne bodo pili vina in ne jedli slaščic in sadja; toda držati se vsake jedi? Bilo je preveč. Zato so omahovali, toda Ozej je silil. Kvart je predlagal srednjo pot. Narede naj strogo obljubo, pa ne takoj. Prej so hoteli videti, kako se bodo obrnili dogodki v bodoče.

»Snidimo se jutri po daritvi in branju v sinagogi, da obravnavamo primer in se za nekaj odločimo,« svetuje.

»Jutri je sobota,« pripomni Ofues, ki je bil farizej in zato strog izvrševalec Postave.

»In kaj zato?« vpraša Ozej.

»V soboto ni dovoljeno hoditi razen v sinagogo in to po najkrajšem potu in je tudi prepovedano obravnavati kak primer.«

Ozej se smeje.

»Ako uide ptič v soboto, ali boš čakal prvega dne v tednu, da ga ujameš?« vpraša.

»Kaj spada to k stvari?« pristavi Ofues, ki ni hotel dovoliti, da bi lovili ptiča v soboto, ako tudi je ta dan ušel.

»Savel je ptič. Ako ga Lizija izpusti jutri na svobodo, ali ga bomo lovili pojutrišnjem?«

Ko so se zarotniki prerekali, se je pri Ananiji javil Lizijev odposlanec.

»Slavni tribun Klavdij Lizija želi izvesti za zločin, katerega je obdolžen rimski državljani Pavel iz Tarza.«

»Ta kuga...« je začel veliki duhovnik.

»Meni ni treba vedeti,« ga prekine vojak.

»Prišel bom osebno k slavnemu tribunu, ne sicer jutri, ker je sobotni dan, ampak pojutrišnjem.«

»Tribun ti naroča, da skličeš jutri ob tretji uri veliki zbor; on sam bo prišel tja z jetnikom, da sliši vaše obtožbe in njegov zagovor in izroči sodbo.«

»Jaz sem že obravnaval primer in izrekel smrtno obsodbo. Od Klavdija Lizija je odvisno, da jo izvrši. Njemu ni treba primera; ni za to pristojen, ker ne pozna naših zakonov in njegova sodba bi bila pristranska,« ugovarja obojini veliki duhovnik, ker se je bal, da bi Pavla samobramba napravila dober vtis na tribuna in bi ga on oprostil.

»Vojak skomizgne z rameni.

»Tako hoče tribun,« ponovi.

»Jutri ni mogoče. Za nas je dan počitka,« prav jutri. Jetnik je rimski državljani, katerega tribun ne more obdržati v ječi, ne da bi vedel, ali je zares kriv.

»Jutri ni mogoče,« ponovi Ananija vesel, da more delati ovire Liziju in ga prisiliti, da spoštuje soboto.

»Tribun ne bo čakal. Ako jutri ne skličeš sinedriza, bo spustil jetnika na svobodo.«

»Tega si ne bo drznil storiti,« ugovarja Ananija.

Vojak nič ne odgovori in hoče oditi.

Ananija je bil prepričan, da bo tribun pustil Pavla na svobodo in da Antonij Feliks ne bo rekel, da ni prav. Lizija se bo lahko opravičil, da bo rekel: »Hotel sem izvesti vzrok, čemu ga ljudje sovražijo, pa so odklonili in mi niso hoteli povedati.«

Moral se je vdati. Ni imel nobenega pomisleka, da bo skrunil soboto; bil je zelo jezen, da se je moral ukloniti tribunovi volji.

Odgovori:

»Torej dobro, jutri, pa ob šesti uri.«

»Ob tretji.«

»Nikakor ni mogoče. Ob tretji uri smo v templju. Ob šesti uri pa bo veliki zbor polnoštevilen in tribun bo dobrodošel,« ponovi Ananija odločno in odslovi sla-

Ta večer je bil veliki duhovnik zelo slabe volje in je stresal svojo jezo nad Rahelo.

Ker ni vedela, kaj se je zgodilo v templju, je hotela uporabiti še svoje zadnje orožje; in lepo ga je prosila, naj je ne stori nesrečne s tem, da jo sili vzeti Izraela za moža. Upala je še, da bo uklonila očetovo voljo in da ji ne bo treba pobegniti, kar se ji je tako upiralo. Bilo je to zadnje sredstvo, kateremu bi se tako rada izognila. Toda oče ji ni dovolil nadaljevati in je zaklical:

»Nimam časa, glej da izgineš. Pojutrišnjem boš zaročena in pospešil bom dan tvoje poroke.«

»Očkat«

»Molči!« vpilje, ko ga boče še prositi, postane nasilen, jo bije po obrazu in jo prisili, da se jokajoča umakne v svojo sobo.

Sedaj je prosila Sava:

»Teci k njemu! Reci, da ne morem nič več; naj me reši jutri.«

Sava je ponesla še zadnje poročilo Nata-naela. Kocka je padla.

Drugi dan malo pred dvanajsto je bil veliki zbor zbran v uradnih prostorih velikega duhovnika, v isti dvorani, kjer je bil pred pet in dvajsetimi leti in oni znameniti noči obsojen Gospod.

Tri vrste klopi so bile postavljene polkrožno ki so jih zasedli člani velikega zbora, po številu 72, kot nekdanji starešine Izraela; 24 duhovnikov, 24 pismoukov in 24 vplivnih mož, izbranih od velikega duhovnika s pristankom ostalih članov velikega zbora. Vsak je zavzel mal med svoje pripadnosti v obsejni dvorani, katere ogromna okna so se odpirala na notranje dvorišče palače.

Osrednji sedež je bil pripravljen za velikega duhovnika. Ni manjkala miza za zagovornike in vrata, skozi katera so prihajale priče. Za vsako trditev obtožbe ali obrambe je bila potrebna soglasna izjava dveh prič, ki sta bili vprašani ločeno, da ena ni slišala pričevanja druge in se je toliko bolj pokazala v primeru soglasja, resnica. Priče so se zato nahajale v dveh ločenih sobah, tako ločenih, da je bilo treba iti preko dvorane velikega zbora, ako je kdo hotel priti iz ene v drugo. Previdnost starih je na ta način skušala preprečiti sporazum med pričami v škodo zatoženca.

To jutro je bil veliki zbor, sicer tako redko, polnoštevilen; nekateri so zanemarili daritev v templju in sobotno zborovanje v sinagogi, da bodo med prvimi razpravljali o sporni točki s tovariši. Vsi so se strinjali v tem, da se bodo pritožili tribunu, ker sklicuje veliki zbor na sobotni dan; pritožba je morala biti zelo mirna, da ga ne bodo razdražili; treba je preprečiti, da se ne bi nad njimi mlačeval in oprostil Pavla, marveč morajo doseči obsodbo in smrt. Ako bo Lizija odklonil izreči smrtno obsodbo, se bo treba zateči k nasilju. Pavel ne sme oditi živ iz Jeruzalema.

Najbolj divji je bil stari Izmael, Fabijev sin. Z močnim glasom je ugovarjal proti Liziju, ker je bil iztrgal apostola besnemu ljudstvu in se je posluževal pikrih besed proti velikemu duhovniku.

»Uveljavlji svojo oblast! Vsaj zdaj pokaži, da si poglavar velikega zbora! Čemu si veliki duhovnik, ako nisi ne dosežeš obsodbe bogoskrunca. Da sem jaz na tvojem mestu! Savel, odpadnik, bi že davno več ne življal je kričal.

Ananija je sklepal iz tega zasramovanja, da stari e vedno ni nehal stremeti po velikem duhovništvu. Niti bližnja zaroka mu ni spre-menila hrepenenja. Misli si je:

»Ako ti bom moral odstopiti veliko duhovništvu, boš svoj moj zet in kakor je Ana vodil Karjo in je nosil čast sicer Kaffa, Ana pa oblast v Izraelu, tako bom tudi jaz izvrševal najvišjo oblast nad ljudstvom.«

Vprašal ga je: »Kaj bi storil? Grajati zna vsak. Treba je tudi poskusiti, da je graja upravičena. Kako bi osvobodil svet te kuže?«

(Dolje prihodnjik.)

31.

Za njima se je vzdignil silen trušč in ostremu pišu podoben šum. Bila je Skalna Babura, ki je imela moč šele ponoči, ko je vzletel mesec. Jaha-joč na čarovniški meli, ju je hotela dohiteti, toda gazele noge plemenitega konja so ji preprečile hudobno namero.

32.

Ko je šinil prvi žarek jutranje zarje v globoko nebo ter se razli čez deželo, je stal Belec z Benjaminom pred vrati glavnega mesta.

33.

Benjamin je skočil s sedla, in konj mu je rekel: Ne zameri, Benjamin! Še predstaviti sem se pozabil. Sivec sem! Nič več in nič manj. In evo ti Tu imaš eno žimo iz mojega repa in kadar boš v stiski, si jo ovij okoli prsta ter me pokliči po imenu. Toda samo dvakrat!

Nato je Sivec izginil.

Križem sveta

Samski davek v Bolgariji

Samski davek za vse neporočene moške od odpusta iz vojaške službe pa do 45. leta ter za vse neporočene ženske od dokončanja 17. pa do 45. leta je uvedla Turčija. Od davka so oproščeni kmetovalci in vdovci ter vdove, ki morajo skrbeti za svoje otroke in ki se ne morejo zopet poročiti. Davek bo znašal 10 odstotkov dohodnine.

Krmil primanjkuje na Madžarskem

Na Madžarskem se zimska semena zelo dobro razvijajo in se obeta dobra letina. Pač pa primanjkuje kakor po drugih državah krmil in je zato stanje živine slabo. Posebno velike izgube so med perutnino in pri drugih malih živalih. Zato je pomanjkanje naj občutno.

Dobro je povedal

Zaradi svojega prijateljstva z zavezniki znani turški poslanec Yalcin ugovarja v časopisu »Tanin«, da morata Anglija in Sovjetska zveza prenehati z nazorom, da je Balkan njihovo ozemlje, temveč morajo prepustiti ureditev Balkana balkanskim narodom. Poleg tega naj zavezniki prenehajo z medsebojnim ščuvanjem balkanskih narodov.

Kokoši bodo valili samo do 10. junija

Vodja nemških kmetov je izdal pojasnilno naredbo ki pravi, da je dovoljeno podlagati kokljam jajca samo do 10. junija 1944. Živali smejo izvaliti samo 75 odstotkov lanskega prirastka. Ostala jajca je treba oddati za splošno uporabo.

Slovec planinec umrl

V Trstu je v 86. letu starosti umrl znani alpinist in planinski pisatelj dr. Julij Kugy. Rajni planinec in pisatelj je vzbudil tudi pri nas precejšnjo pozornost, saj je svoja najlepša pisateljska dela posvetil prav Julijskim Alpam in njihovim lepotam. Lahko rečemo, da ni nihče izmed planincev starejšega rodu poznal tako dobro Julijske Alpe in zlasti njihove zahodne vrhove, kakor prav dr. Julij Kugy. V svojih delih je postal tudi lep spomenik slovenskim tolmarskim planincem in vodnikom.

Novi agitatorji za boljše civilizacijo sveta

Nepričakovani Stalinov trik, dovoliti 18 sovjetskimi republikami lastna zastopstva v inozemstvu, je v Washingtonu izvalil veliko zadrego. Na tiskovni konferenci se je Roosevelt po vesti »Daily Telegraph« iz Washingtona izognil pozivu, naj poda svoje mnenje ter je dejal, da ne ve nič natančnega o tem razvoju.

Angleško razprodajo v korist Sovjetske zveze

so sedaj razširili tudi na lastnino angleške kraljevske hiše. Tako poročila »News Review«, da je Churchillova žena prodala dragoceno obleko bivše angleške kraljice Aleksandre. Izkupilek bo šel v korist pomožnega sklada za sovjetske potrebe. Skladu načeljuje Churchillova žena. Kako jim ližejo peto!

Težka toča

Navadno so zrna toče velika kakor grah, le v redkih primerih pride na zemljo debeljša toča. Znanstveno pa so ugotovili, da so padali na zemljo že po 5 in celo do 100 kg teški kosi ledu, ki je bil tako mrzel, da so človeku zmrznili prsti, če se je takega izpadnebnega ledu lotaknil.

Palica ima dva konca

Dne 28. januarja so povzročili ameriški bombniki veliko nesrečo nekemu zbiralnemu transportu angloameriških vojni ujetnikov v Italiji. Ubitih je bilo skupno nad 500 ujetih angloameričanov in sicer največ Angležev. — V prepad je strmoglavilo 18, z vojnimi ujetniki polno naloženih vagonov prevoznega vlaka. Bombe 30 ameriških letal so bile namenjene železniškemu mostu, ki pa je ostal cel. Med nemščim spremljevalnim moštvom je bilo samo sedem lahko ranjenih.

Madžarska išče novih trgov

Ker bi Madžari radi preprečili, da bi jih, kakor leta 1918, presenetil nenaden prehod iz vojne na mirno gospodarstvo, že sedaj pripravljajo prehod na običajno mirno stanje. Zato skušajo dobiti kot trgovinsko zamenjalko blaga tudi državo, ki bo verjetno imela šela po vojni za Madžarsko večji pomen. To je Dansko. Madžarski Urad za zunanjo trgovino je ustanovil svojo poslovalnico na Danskem.

Nekaj o romunskem sadjarstvu

Romunija ima sedaj 12 milijonov jablan, 4 milijone hrusk, 60 milijonov češpljevih drevec, 6,5 milijona češenj in do 5,5 milijona orehov. Lanska romunska sadna letina je dala 7300 vagonov jabolk, 2400 vagonov hrusk, 650 vagonov kulin, 39 vagonov češpljev, 3000 vagonov višenj in češenj ter 1450 vagonov marelic. Orehov so pridobili 3000 vagonov, lesnikov pa 20 vagonov.

Načrti za gozdno gospodarstvo na Hrvaškem

Kakor je izjavil hrvaški minister za kmetijstvo in gozdove, se bo morala svobodna trgovina z lesom umakniti načrtu gozdnemu gospodarstvu. Ker se more od celotne gozdne površine v izmeri 4,2 milijona ha le del smatrati kot pravi koristni gozd, naj bi se najprej vsi gozdovi popisali. Kakor hitro bo podana jasna slika o stanju gozdov, bodo previdno prenehali z delom nadštevilih žag. Izdali bodo tudi ukrepe za prihranitev drv, namesto katerih naj se bolj uporablja premog. Tudi v stavbi stroki bodo omejili uporabo slavnega lesa, povečali pa uporabo betona in opeke. Les naj se v prvi vrsti izvažal ter uporablja za kemično industrijo. Istočasno bo vlada posvečala največjo pozornost pogozdovanju Krasa.

Proti izvažanju bolgarskih bankovcev

Bolgarske oblasti so izdale razne odredbe, da se prepreči nedopustno izvažanje bolgarskih bankovcev iz dežele. Zaradi tega bo predvsem postren pregled potnikov. Do strogih ukrepov je prišlo zaradi tega, ker je bilo pri zadnji izmenjavi bolgarskih bankovcev predloženo v zamenjavo mnogo bolgarskega denarja iz inozemstva. Veliko večino tega denarja so iz Bolgarije spravili v inozemstvo domači in tuji potniki, ker ni bilo dovolj strogega pregleda.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Prodaj

broje svinjo. — Ivan Pezder, Brezovica 27.

Brezove metle

držajo za lopate, motike in omela itd. do bite pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova 29.

Fina sita

rešeta in rete prodaja Gospodarska zveza, — Bleiweisova 29.

Peso, korenje

kupim. Ponudbe Jos Šiška, Drenikova 12.

Proda se kobila

lepa, 3 leta stara. — Ogleda se pri Jože Novak, Zaloška cesta šte. 135.

Seno, slama

Prosim, da se intereso za vagonске količine govejega kot konjskega sena ter slame zglašijo pri Gospodarski zvezi, Bleiweisova 29.

Posodo za nasolitev

mesa in kisline, iz mehkega in trdega lesa dobite pri Gospodarski zvezi 29.

Zamenjam

4letnega konja za 1letnega žrebeta — proti doplačilu, ali ga tudi prodam. — Doje 27 Borovnica.

Oglašuj v »Domoljubu«

Amerika, dežela revežev

Navedno si mislimo Ameriko kot deželo milijonarjev. A to je samo ena stran velike dežele preko luž. Predsednik Roosevelt je že večkrat omenil, da se tretjini ameriškega prebivalstva slabo godi, da se slabo hrani, slabo oblači in slabo stanuje. Dokazano je, da je imela v letih 1935-36 tretjina ameriškega prebivalstva zaslužka komaj za boro življenje. Letno je zaslužila ena družina le 470 dolarjev, kar bi dalo nekaj nad 100 mark mesečno. Polovica vseh ameriških družin je imela manj ko 1070 dolarjev letno, dve tretjini manj ko 1450 in devet desetina manj ko 2500 dolarjev na leto. Če pomislimo na to, da je življenje v Ameriki razmeroma dražje ko pri nas in da si mora velika večina Amerikancev kupovati vse potrebno za življenje, so te številke ameriških letnih dohodkov sila majhne. Po drugi plati sta imela dva odstotka vseh Amerikancev letno nad 5000 dolarjev, manj ko 1 odstotek je imel 10.000 dolarjev. Večji dohodki so porazdeljeni sledeče: 13.000 družin je imelo do 100.000 dolarjev, 4000 družin do 250.000, 24 družin pod do enega milijona in 87 družin nad milijon dolarjev dohodkov na leto. V tej luči se zdi Amerika prej kot dežela revežev.

Križanka št. 5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10			11				12	
13			14			15		
16		17			18	19	20	
	21		22		23	24	25	
26								
27	28		29	30		31		32
33	34	35	36		37		38	
39		40			41	42		
43			44		45	46		
47								

Vodoravno: 1. kazarna, 10. vrba, 11. svetopisemna oseba, 12. planina v Srbiji, 13. srd, 15. slamina, 16. igralna karta, 17. dve tretjini besede »vid«, 18. veznik, 20. nemako »dne«, 21. kratica za lastnoročno, 22. konopec, 24. domača pritrdilnica, 26. cigaretna doza, 28. domača pritrdilnica, 29. oblika pomožnega glagola, 31. italijansko »pojd«, 33. del kolesa, 35. nikalnica, 37. predlog, 38. zelo lepši pojem, 39. slovanski narod, 41. reka v Srbiji, 43. glavni števec, 44. pojé, 46. osebni zaimek, 47. plazilec.

Navpično: 1. del stroja, 2. hito, 3. osebni zaimek, 4. medmet, 5. dijak, 6. kratica za »nota bene«, 7. telica, 8. nenačeta, 9. prijeten duh (tufka), 14. latinski predlog, 15. oblika pomožnega glagola, 17. moško ime, 19. obdelano polje, 21. maščoba, 22. kraj, 23. zuna, 25. srbsko moško ime, 27. kosa mič, 30. soteska, 32. dete, 34. gozdna žival, 36. dva enaka samoglasnika, 37. nikalnica, 38. zgodnja, 40. nočno zabavišče, 42. gora na Koroškem, 44. kratica za »starejši«, 45. števec.

Rešitev križanke št. 3

Vodoravno: 1. pok, 4. oje, 6. nor, 9. Amos, 10. soba, 11. ras, 12. ose, 13. rj, 14. križ, 16. para, 18. zapre, 21. kaznjene, 23. zruši, 25. anti, 27. Adam, 30. kdo, 31. oče, 32. Ema, 33. toga, 34. plot, 35. Ida, 36. hči, 37. ost.

Navpično: 1. park, 2. omara, 3. kost, 5. Josip Jurčič, 6. Nora, 7. obara, 8. raja, 15. žurk, 16. preša, 17. Oka, 18. rzi, 19. enl, 20. ina, 22. ondod, 24. Samos, 25. akti, 26. toga, 28. delo, 29. mati.

Herausgeber — Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak, Prof. i. R., profesor v pok. — Schriftleiter — Urednik: France Kremžar, Journalist, časnikar. Für »Ljudska tiskarna« — Za »Ljudsko tiskarno«: Jože Kramarič, Direktor, ravnatelj. — Alle in Laibach — Vsi v Ljubljani. »Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise prejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa upravnica »Domoljuba«. — Oglasi se naročajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave šte. 40-04.